

sen (FP), Askjær Jørgensen (FP), Kjelgaard (KF), Kjærulff-Schmidt (FP), Niels Anker Kofoed (V), Inge Krogh (KrF), Agnete Laustsen (KF), Lawaetz (FP), Knud Lind (FP), Nathalie Lind (V), Maisted (FP), Arne Melchior (CD), Birgith Mogensen (CD), Mølgaard (DR), Eva Møller (KF), Gerda Møller (KF), Grethe Fenger Møller (KF), Bundgaard Nielsen (V), Ninn-Hansen (KF), Janne Normann (RV), Nymann (FP), Aase Olesen (RV), Niels Helveg Petersen (RV), Anders Poulsen (V), Poulsgaard (FP), Fogh Rasmussen (V), Poul Schlüter (KF), Palle Simonsen (KF), Lis Starcke (DR), Stetter (KF), Sønderby (V), Tang Sørensen (FP), Thorndahl (FP) og Henrik Toft (V).

Fraværende:

Henning Andersen (KF), Ritt Bjerregaard (S), Lasse Budtz (S), Ellefsen (V), Hanne Engberg (SF), Gammelgaard (KF), Majken Hessner (S), Hans Jørgen Holm (V), Anne Grete Holmsgård (VS), Grete Hækkerup (S), Bertel Haarder (V), Jørgen Junior (UP), Preben Lange (GrønL.), Mette Madsen (V), Poul Nielson (S), Ivar Nørgaard (S), Ernst Schmidt (FP), Jimmy Stahr (S), Stinus (RV), Voigt (FP), Birte Weiss (S), Øllgaard (V) og Lise Østergaard (S).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Omkostningsstillæggets pristalsregulering.

[Af K. B. Andersen (S), Enggaard (V), Ninn-Hansen (KF), Ove Jensen (FP) og Ebba Strange (SF)]

(Lovforslag nr. L 179. Fremsat 19/2 81).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Voldtægt, røveri og brandstiftelse).
(Lovforslag nr. L 174. Fremsat 11/2 81).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 7 og 8 på dagsordenen opførte sager nemlig:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov.

[Af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.]

(Lovforslag nr. L 180. Fremsat 20/2 81).

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje.

[Af Bernhard Baunsgaard (RV) m.fl.]

(Lovforslag nr. L 168. Fremsat 6/2 81).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ole Espersen):

Af de tre lovforslag, vi her har til behandling, er det ene fremsat af regeringen og de to andre af det radikale venstre.

Med hensyn til regeringens forslag skal jeg henholde mig til de bemærkninger, som blev gjort i forbindelse med fremsættelsen.

Det ene af de to private lovforslag knytter sig meget tæt til regeringens forslag, og det er det forslag, der vedrører en ændring af straffelovens § 225 om homoseksuelle forhold.

Forslaget går ud på, at der skal gælde samme strafferamme for homoseksuelle og for heteroseksuelle forhold. Efter den gældende bestemmelse i § 225 gælder der en strafferamme på fængsel i indtil 6 år for til-

[Justitsministeren]

fælde, hvor homoseksuelt forhold er opnået under de omstændigheder, som er angivet i straffelovens §§ 216–220 og §§ 222–223. I visse tilfælde er denne strafferamme lavere end ved heteroseksuelle forhold. Det gælder f.eks. med hensyn til voldtægt, hvor der også efter regeringens lovforslag skal kunne idømmes en straf, der går op til 10 års fængsel, hvis der foreligger særligt skærpende omstændigheder. I andre tilfælde medfører § 225 i hvert fald på papiret en højere strafferamme, hvis forholdet begås over for en person af samme køn, og som eksempel kan jeg nævne § 217 om opnåelse af samleje ved ulovlig tvang, der jo har en strafferamme på 4 års fængsel.

Jeg er enig med de radikale i, at der i straffeloven ikke bør gøres forskel på heteroseksuelle og homoseksuelle overgreb, og jeg er derfor som udgangspunkt positivt indstillet over for de radikales forslag. Det giver imidlertid anledning til et par tekniske spørgsmål, som vi skal drøfte i udvalget, og jeg kan pege på bestemmelsen i § 224 om anden kønslig omgængelse end samleje mellem personer af modsat køn. Her foreskriver § 224 en forholdsmæssigt mindre straf af fængsel; en ændring af § 225 bør næppe gennemføres uden en samtidig ændring af § 224, således at der opnås fuldstændig ligestilling.

Men dette og måske andre tekniske spørgsmål kan vi drøfte i retsudvalget. Lad mig blot gentage, at jeg i øvrigt er positiv over for dette forslag fra de radikale.

Det andet forslag fra samme parti går ud på en ændring af retsplejeloven og vedrører den forurettedes, altså offerets, stilling i sædelighedssager. Efter lovforslaget får retten en almindelig adgang til at beslutte dørlukning i disse sager. Lovforslaget indeholder endvidere et forbud mod bevisførelse om den forurettedes, altså offerets, tidligere seksuelle adfærd samt ret for offeret til ud over advokatbeskikkelse at vælge en bisidder, der har adgang til at overvære afhøringen af den forurettede såvel hos politiet som i retten. Forslaget indeholder endelig en ubetinget ret for den forurettede til efter begæring at vidne, uden at den sigtede eller tiltalte er til stede.

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at forslaget har til formål at udbygge beskyttelsen af offeret for en sædelighedsforbrydelse, og jeg er enig i, at det er vigtigt, at offeret beskyttes i disse ofte meget belastende

sager. Det var også derfor, at folketinget i sidste samling gennemførte loven om advokatbistand til den forurettede i voldtægtssager. Ved denne lov, der jo først trådte i kraft for godt et halvt års tid siden, blev der indført en ret til beskikkelse af advokat til at bistå voldtægtsofferet eller offeret for andre overtrædelser af denne karakter såvel under den politimæssige efterforskning som under sagens behandling i retten. For yderligere at beskytte den forurettede i sædelighedssager mod offentliggørelse af den pågældendes identitet blev der endvidere, i øvrigt på initiativ fra folketingets side, indført et generelt forbud mod, at der i forbindelse med omtale af en sædelighedssag eller i øvrigt med henblik på en sådan sag gives offentlig meddelelse om navn, stilling eller bopæl på den forurettede, altså simpelt hen et forbud mod, at man i aviser eller andre massemedier oplyser navn, stilling eller anden form for identifikation af offeret. Det er mit indtryk, at disse jo meget nye regler i væsentligt omfang har forbedret mulighederne for at beskytte offeret for sædelighedsforbrydelse.

Jeg har forståelse, som jeg sagde, for de synspunkter, der ligger bag de radikales forslag. I forbindelse med mine kommentarer til de enkelte forslag, som jeg nu kommer til, skal jeg komme nærmere ind på, hvilke problemer forslagene efter min mening giver anledning til.

Først om den ubetingede dørlukning. Efter forslaget får retten som nævnt en almindelig adgang til at beslutte, at retsmøder i en voldtægtssag skal holdes for lukkede døre, når, som der står i forslaget, hensynet til den forurettede tilsiger det. Forslagsstillerne er opmærksomme på modhensynet til den sigtede eller tiltalte, og forslagsstillerne erkender, at åbne retsforhandlinger i betydeligt omfang indeholder en beskyttelse for den pågældende.

Efter de regler, vi har i øjeblikket, er der adgang til dørlukning, når sagens omstændigheder giver grund til at antage, at en offentlig forhandling vil tilføje nogen en ufornoden krænkelse. Der er jo i og for sig ikke sådan den store forskel på ordvalget. Efter forslaget skal dørene lukkes, når hensynet til den forurettede tilsiger det, og efter den gældende lov er der mulighed for at lukke, når en offentlig forhandling vil tilføje nogen en ufornoden krænkelse.

[Justitsministeren]

Denne situation, som den er beskrevet i den gældende lov, hvor der jo ikke er obligatorisk dørlukning, vil jævnlig foreligge i praksis, specielt altså i disse sager, og jeg kan oplyse, at rigsadvokaten har instrueret politiet og anklagemyndigheden om over for retten at rejse spørgsmål om dørlukning i sædelighedssager. Det er også klart, at den ordning, vi gennemførte med ikrafttræden 1. juli sidste år, om beskikkelse af en advokat, når en forurettet ønsker det, vil blive brugt og bør bruges i samme retning, nemlig i den forstand, at det naturligvis må være den pågældende beskikkede advokats opgave – og en vigtig opgave for ham – at sørge for at rejse spørgsmålet om dørlukning, hvis den forurettede ønsker det.

Det behov for beskyttelse af den forurettede, som forslaget tager sigte på, er efter min vurdering således i vidt omfang tilgodeset efter de gældende regler, og jeg stiller mig noget tvivlende over for behovet for en regel som den, der foreslås. Men det kan være et spørgsmål, som det kan være naturligt at drøfte under det videre arbejde med lovforslaget.

Forslaget indeholder så også et forbud mod bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd, og det er mit indtryk, at det nok er omkring dette forslag, den store interesse er til stede. Det er i hvert fald dette forslag, der har givet anledning til en hel del offentlig debat og, synes jeg selv, en forstædig offentlig debat. Jeg er ganske enig i, at der ikke må foretages afhøring om en tidligere seksuel adfærd, hvis en sådan afhøring ikke har betydning for den retlige bedømmelse af den konkrete sag, men det kan ikke afvises, at det undertiden kan være nødvendigt af hensyn til sagens oplysning og dermed også af hensyn til at undgå urigtige domfældelser at komme ind på disse spørgsmål. Det kan være nødvendigt, og derfor er jeg betænkelig ved en regel som den, der foreslås, som jo helt generelt forbyder bevisførelse om et bestemt tema. Det er noget, vi ikke kender i dansk ret i øvrigt, et helt generelt forbud mod bevisførelse om et bestemt tema, og jeg må nære betænkelighed ved, at et sådant forslag gennemføres.

Det er også mit indtryk, for nu at se på de praktiske aspekter af forslaget, at både dommerne og anklagerne i disse tilfælde bestræber sig for at beskytte offeret mod unødigt

belastende afhøringer. Jeg vil også gerne understrege, at en af de væsentlige opgaver for den advokat, som nu kan beskikkes for den forurettede, også her netop er at drage omsorg for, at der ikke stilles spørgsmål, som er irrelevante, specielt naturligvis ikke belastende spørgsmål af denne karakter, hvis de ikke er absolut nødvendige med henblik på sagens opklaring.

På den anden side kan jeg ikke afvise, at der kan være grund til under dette forslags videre behandling at drøfte spørgsmålet om, hvorvidt vi må have en regel af denne karakter, men blot af en mere begrænset rækkevidde, en regel, der sikrer, at den forurettede kun udspørges om sin fortid, når der virkelig er et behov herfor af hensyn til sagens rette oplysning. Men jeg må sige med det samme, at et helt generelt forbud vil ikke være acceptabelt af hensyn til netop sagens rigtige oplysning, og når man taler om sagens rigtige oplysning her, skal man gøre sig klart, at dette er meget alvorlige sager. Domfældelser kan medføre fængsel i flere år, og vi må sørge for, at den sigtede og tiltalte også får en fair behandling; derfor kan det generelle forbud ikke accepteres. Men som sagt: skridt i den retning, der foreslås, tror jeg nok vi skal overveje positivt. Det er også noget af det, der er foreslået i norsk ret, hvor man behandler forslaget for tiden. Der vil man heller ikke indføre et absolut forbud mod at udspørge om den tidligere seksuelle adfærd, men begrænsende regler af den karakter.

Så vender jeg mig til det tredje punkt i de radikales forslag, og det angår spørgsmålet om bistand til den forurettede. Allerede da der blev indført den regel, som jeg har nævnt nogle gange, om advokatbeskikkelse, drøftede vi indgående spørgsmålet om, hvilken form for bistand der skulle gives, og folketinget endte altså dengang med at vælge advokatbistand, men på en sådan måde – det var i øvrigt også på initiativ fra folketingets side – at den forurettede fik et egentligt krav på en advokat.

De erfaringer, vi har fået, er selvfølgelig kortvarige, men jeg er ikke bekendt med, at de erfaringer, vi har fået, siden denne regel blev gennemført, skulle være af en sådan karakter, at der skulle være behov for at supplere denne advokatordning med en bisidderordning. Jeg vil også gerne påpege, at en regel, der indebærer, at bisidderen, som det

[Justitsministeren]

foreslås, også får adgang til at stille spørgsmål til den forurettede, giver anledning til problemer i forhold til den beskikkede advokat. Dette gælder ikke blot under afhøring hos politiet, men navnlig under afhøringen i retten.

Jeg vil gerne tilføje, at den forurettede allerede i dag i et vist omfang har mulighed for at lade sig ledsage af en person efter eget valg. Det gælder naturligvis, når det drejer sig om åbne retsmøder, men det gælder efter omstændighederne også lukkede retsmøder, og det gælder også afhøringer hos politiet. Det er mit indtryk, at politiet i praksis ikke sjældent giver tilladelse til, at en pårørende eller bekendt til den forurettede er til stede under afhøringen, så der er efter min opfattelse ikke noget påtrængende behov for en generel regulering af spørgsmålet. Men lad os se i retsudvalget, om der er eksempler på, at den ordning, der altså har virket godt et halvt år, ikke er tilstrækkelig. Kan der påvises eksempler på, at den ordning, vi indførte, ikke opfylder det, der var folketingets hensigt med ordningen, må vi naturligvis drøfte, om den skal ændres på den ene eller den anden måde, men med det grundlag, jeg har i dag, må jeg sige, at jeg synes ikke, at vi allerede er kommet dertil, at der er behov for ændringer.

Det sidste punkt i forslaget går ud på, at den forurettede skal have adgang til, efter ønske, at vidne, uden at den sigtede eller den tiltalte er til stede. Altså offeret for voldtægten skal have mulighed for at udtale sig i retten, uden at den, der er tiltalt for voldtægten, er til stede.

Det er jo et centralt processuelt princip, at den sigtede har adgang til at være til stede ved retsmøder, hvor der foretages afhøringer eller lignende skridt vedrørende sagens oplysning, og baggrunden for den regel er jo åbenbar for enhver: det skal være muligt for den sigtede at forsvare sig på bedst mulig måde mod de anklager, de sigtelser, han er udsat for. Men efter de gældende regler har retten alligevel mulighed for at beslutte, at den anklagede ikke skal være til stede, medens offeret afgiver forklaring, hvis det er nødvendigt af hensyn til sagens oplysning. Det er klart, at hvis man skønner, at et offer for f.eks. voldtægt ikke føler sig fri til at forklare det, der virkelig er foregået, vil hensy-

net til sagens oplysning tilsige, at den tiltalte eller sigtede ikke er til stede.

Denne mulighed udnyttes, efter hvad jeg har fået oplyst, i meget vidt omfang netop i sædelighedssager, og derfor mener jeg ikke, at det ville være hensigtsmæssigt på dette specielle område at indføre en regel, der giver den forurettede en helt ubetinget ret til efter begæring at afgive vidneforklaring, uden at den sigtede eller den tiltalte er til stede. Men det må tages i betragtning, at de regler, der gælder, giver grundlag for i et rimeligt omfang at varetage de hensyn, som forslaget tilsigter, og derfor kan jeg ikke tilslutte mig denne sidste del af forslaget.

Men lad mig gentage, at der er væsentlige elementer i disse adskillige forslag, som vi ser positivt på, og der er også, når det drejer sig om den foreslåede regel om et forbud mod eller en begrænsning af afhøring om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd, synes jeg, rejst et reelt problem, som vi har været opmærksomme på tidligere naturligvis, og hvor jeg tror, vi må finde frem til et forslag i retsudvalget, som jeg håber vil kunne vedtages i folketinget.

Der er altså absolut en positiv holdning over for en væsentlig del af de forslag, der her er fremsat fra de radikales side.

Første næstformand (Enggaard):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. L 180 (om ændring af borgerlig straffelov) og lovforslag nr. L 168 (om ændring af lov om rettens pleje), hr. Bernhard Baunsgaard, har ordet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal i denne omgang kun sige et par ord om den ændring af retsplejeloven, som der er fremsat forslag om af den radikale gruppe, og det, jeg gerne vil have sagt, før diskussionen tager fat her i salen, er, at forslaget bygger på hensynet til offeret. Og her vil jeg gerne minde om de ord, som sociologen Kaare Svalastoga har skrevet i den bog, som er redigeret af Erik Manniche, og som hedder »Sociale problemer«. Deri skriver Svalastoga s. 63:

»Voldtægt er på en vis måde enestående blandt forbrydelser, idet den negative vurdering, som gerningen pådrager sig i offentlig-

[Bernhard Baunsgaard]

hedens omdømme, særdeles ofte rammer offeret såvel som forbryderen.«

Den betragtning har været meget væsentlig for os ved udarbejdelsen, og jeg vil også pege på den artikel, som professor, dr. med. Emma Vestergaard offentliggjorde i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab i 1973, II, især siderne 155 og 164, hvor Emma Vestergaard omtaler de psykiske skader, der opstår på offeret, og understreger, at disse psykiske skader ofte kan blive forværret eller genoplivet ved den måde, hvorpå afhøringen af offeret foregår. Det har også været meget tungvejende for os ved udarbejdelsen.

Jeg skal her ikke kommentere justitsministerens indlæg. Det vil jeg gemme til senere, men kun understrege, at den forhandling, som justitsministeren indbød til, er vi parate til, og jeg vil foreløbig bare sige tak for den imødekommenhed, der er vist.

Winnie Møller (S):

Jeg vil godt starte med at sige tak til både den förrige justitsminister og den nuværende justitsminister, fordi vi så hurtigt har fået et af de lovforslag, som vi nu har til behandling, frem, og her tænker jeg på den del af lovforslag nr. L 174, der vedrører voldtægt.

I realiteten er det, der nu sker, jo det enkle, at voldtægt begået mod en kvinde nu fremover vil blive benævnt og behandlet som voldtægt, i modsætning til tidligere, hvor størsteparten af voldtægtstilfældene er blevet skudt ind under begrebet ulovlig tvang. Denne situation skyldes som bekendt bl.a. den udformning, som den nuværende § 217 i straffeloven har. Det har i mange tilfælde som bekendt ført til, at politi og anklagemyndighed i stadig større omfang er veget tilbage for at rejse sag efter den strengere bestemmelse i den nuværende straffelovs § 216, som vel kan betegnes som den egentlige voldtægtsparagraf.

Ved at undlade at rejse sag efter den nuværende lovs § 216 har man samtidig i vid udstrækning kunnet undgå at indbringe sagerne for et nævningetingets afgørelse. Dertil kommer, at i de tilfælde, hvor sagerne vitterlig er blevet indbragt for et nævningeting, har det som oftest resulteret i, at nævningetinget har svaret nej til tiltalen efter § 216 om begået voldtægt. Derved har nævningetinget stemplet offeret, efter min mening ikke som

følge af, at man ikke mente, at der var begået voldtægt, men snarere som følge af, at man ikke ønskede at fremtvinge en meget hård straf for den begåede forbrydelse.

Nu bliver der med dette forslag rettet op på denne situation. Alle former for voldtægt vil efter det nye forslag blive benævnt som sådan. Overgreb mod en kvinde uden hendes tilsagn får altså sin rette betegnelse, nemlig voldtægt.

På den måde, som lovforslaget er udformet, vil man fremover komme til at dømme mellem to former for voldtægt: hvor voldtægten har haft en særlig farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særlig skærpene omstændigheder, vil der stadig være tale om en nævningesag, og det synes jeg ikke man skal glemme i hele den diskussion, der allerede har været om det rimelige og betimelige i at afskaffe nævningetingets behandling i øvrigt af voldtægtssagerne.

I de almindelige voldtægtstilfælde, hvis man kan tale om sådanne, vil der fremover være tale om, at disse skal behandles som domsmandssag.

Set med en kvindes øjne finder jeg at dette er en acceptabel situation; der er ofte meget mindre blæst omkring en domsmandssag, og er der nogen, der har krav på beskyttelse, er det efter min mening netop det kvindelige offer i en voldtægtssag.

På den anden side medfører det selvfølgelig nogle overvejelser om, hvordan vi i videst mulig udstrækning sikrer det folkelige element i retsplejen.

Jeg vil godt her pege på, som justitsministeren også gør det i sin fremsættelsestale, at en af vejene kan være at nedsætte antallet af juridiske dommere i domsmandssager, således at der bliver et flertal bestående af lægdommere ved disse sagers behandling. Det kunne måske styrke den folkelige balance, som nogle finder forsvinder, hvis en række sager unddrages nævningetingets afgørelser.

Jeg vil derfor godt opfordre justitsministeren til at gå videre med disse overvejelser.

På samme måde indeholder forslaget en række ændringer vedrørende røveri og brandstiftelse. Det fremgår jo af forslaget, at der er nogen betænkelighed ved at ændre på strafferammerne for røveri, når der er truet med brug af vold. Jeg vil også her godt gøre opmærksom på, at foreligger der skærpene

[Winnie Møller]

omstændigheder, så kan straffen jo også skærpes.

Jeg vil være betænkelig ved at sætte en højere straf for et begået røveri, uanset at der er truet med vold, i forhold til begået voldtægt mod en kvinde. Jeg vil mene, at skal der endelig gøres forskel, så bør de idømte straffe hæves for begået voldtægt.

Med hensyn til forslag nr. L 180, det er de radikales forslag, hvorefter homoseksuelles forhold skal ligestilles med heteroseksuelles forhold, når der finder et overgreb sted, skal jeg blot henholde mig til, hvad justitsministeren allerede har sagt, nemlig at vi i socialdemokratiet er positivt indstillede over for de tanker, som ligger bag forslaget, og jeg håber, at forslagsstillerne vil være interesseret i at drøfte forslaget nærmere under udvalgsbehandlingen; det ved jeg vil ske.

Til slut skal jeg gøre nogle bemærkninger til forslaget om ændring af retsplejeloven, som også er fremsat af det radikale venstre. Forslaget vedrører 4 hovedpunkter i forbindelse med behandlingen af sædelighedssager, som man ønsker ændret, nemlig dørlukning i sædelighedssager, forbud mod bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle opførelse, en bisidder for den forurettede og ret til at vidne, uden at den tiltalte er til stede.

Inden jeg på socialdemokratiets vegne her kommenterer de enkelte punkter, føler jeg mig fristet til at nævne, hvad socialdemokratiets ligestillingsudvalg for nylig har krævet i forbindelse med de straffelovsændringer, som nu er fremlagt af den socialdemokratiske regering.

Man sagde: »Såfremt en undersøgelse af retsplejelovens forvaltning viser, at ofrene for voldtægtsforbrydelser ikke sikres tilfredsstillende i sagsbehandlingen, foreslår vi« – altså socialdemokratiets ligestillingsudvalg – »følgende: Voldtægtsfres fortid må ikke unødigt inddrages i bevisførelsen. Voldtægtsofferet har krav på at få tiltalte ført ud af retssalen, medens hun afgiver forklaring, og såfremt det ønskes, må offeret tillige have krav på at få dørene lukket under hele sagen. Voldtægtsofferet må have ret til at have en bisidder ved afhøringen, såfremt hun fremsætter ønske herom. Voldtægtsofferet bør umiddelbart efter anmeldelsen have tilbud om socialpædagogisk eller psykologisk bistand.«

Fra justitsministerens side er der jo sådan set allerede givet udtryk for en række områ-

der, hvor vi ser positivt på det radikale venstres forslag. Jeg har allerede fremhævet, at en af mulighederne for i almindelighed at få mindre omtale af voldtægtssager vil være overgangen fra nævninge- til domsmandssager. Det løser måske nogle af problemerne omkring de krav om ønsker om dørlukning, som det radikale venstre fremsætter af hensyn til offeret, men jeg synes, at vi skal drøfte hele denne problemstilling i udvalget, også under hensyn til, at vi jo modsætningsvis har et ønske om den størst mulige offentlighed i retsplejen.

Dernæst vil jeg meget gerne støtte de tanker i det radikale forslag, som ligger bag forbuddet mod at grave i et offers tidligere seksuelle adfærd. Jeg bliver dog nødt til, som også fremhævet af justitsministeren, at gøre opmærksom på, at der kan forekomme tilfælde, hvor dette kan være nødvendigt af hensyn til en sags rette opklaring. Hvis muligheden helt afskæres, kan det måske i enkelte tilfælde komme en anklaget til skade, og det bør det ikke kunne gøre. Derfor kan jeg ikke medvirke til et absolut forbud, men vil meget gerne drøfte mulighederne generelt på baggrund af det, som jeg har sagt.

De samme bemærkninger, som jeg har gjort til det sidste punkt, kan jeg i og for sig gøre med hensyn til at lade den forurettede afgive forklaring, uden at den anklagede er til stede. Konfrontation med den anklagede er ubehagelig, for at sige det meget mildt. Voldtægtsofferet skal afgive forklaring, medens den anklagede er til stede, men det kan også her være nødvendigt i særlige tilfælde af hensyn til sagens opklaring; også dette vil vi imidlertid fra socialdemokratiets side være villige til nærmere at diskutere under udvalgsarbejdet.

Med disse bemærkninger ser jeg frem til et positivt udvalgsarbejde om alle de tre lovforslag.

Nathalie Lind (V):

De synspunkter, vi fra venstres side lægger til grund, når vi skal vurdere justitsministerens lovforslag, er for det første: Vi ønsker ikke mildere domme over brandstiftere og røvere og voldtægtsforbrydere; jeg kan endda sige tværtimod. Vi finder, at den tendens, der har været til nedkriminalisering af visse berigelsesforbrydelser, til nød kan accepteres

[Nathalie Lind]

for så vidt angår formueforbrydelserne, men det er under ingen omstændigheder acceptabelt, når det drejer sig om angreb på andres liv, helbred eller legeme.

Derfor har vi også tidligere og med held for så vidt angår voldssager rettet en opfordring til den forrige justitsminister om at indbringe nogle af disse sager for højesteret, for at man kunne opnå, at strafudmålingen blev strammet, og jeg tror, det ville være en idé. Jeg vil gerne her opfordre justitsministeren til at gøre det samme for så vidt angår voldtægtsager, ikke mindst når man ser på den statistik, der er offentliggjort i straffelovrådets betænkning. I langt den overvejende del af sagerne er der jo tale om fængsel i ikke over 1 år, og jeg må måske have lov at nævne den sag, der var stærkt omtalt i aviserne i går, hvor et barn på en institution bliver overfaldet og voldsmanden, der voldtager et 4-årigt barn, får en fængselsstraf på 2½ år. Den slags finder vi er helt urimeligt.

Vores holdning til forslaget om nedsættelse af strafferammerne for voldtægt må derfor ses på denne baggrund, og når vi ikke her kan give tilslutning til justitsministerens forslag om, at strafferammen ikke blot for voldtægt, men også for de andre forbrydelser nedsættes til 6 år i de såkaldt ordinære tilfælde, skyldes det en frygt for, at dette kunne smitte af på strafudmålingen, og jeg henviser her til udtalelserne fra politimesterforeningen, Dansk Kriminalpolitiforening og politifuldmægtigforeningen om, at en sænkelse af strafferammerne jo ofte har ført til, at strafudmålingen er blevet påvirket i nedadgående retning, og at man i det mindste for at undgå denne risiko måtte kræve, at det helt klart blev tilkendegivet, at den foreslåede eller påtænkte nedsættelse alene var en ajourføring i overensstemmelse med praksis, som vi som nævnt ikke er tilfreds med. Jeg har meget nøje gennemlæst justitsministerens udtalelser, både hvad der står i bemærkningerne til lovforslaget og i fremsættelsestalen, og ingen steder har jeg fundet noget, der giver mig sikkerhed for, at en afsmittende virkning ikke kan forekomme.

Det næste, jeg vil sige, er, at vi er tilfreds med den klare udformning af voldtægtsbestemmelsen i straffelovens § 216. En kvinde må have krav på at kunne opnå beskyttelse efter voldtægtsbestemmelsen, uanset om der har været en forudgående kontakt mellem

parterne. Det er belastende for en kvinde, der reelt har været udsat for voldtægt, det, som i dag kan ske, at gerningsmanden ikke bliver straffet efter § 216, der handler om voldtægt, men alene efter den mildere bestemmelse i § 217. Det er næsten uundgåeligt, at hun derved kan føle sig stemplet som én, der nok selv har været ude om det.

For det tredje: venstre ønsker det læge element i retsplejen bevaret. Justitsministerens forslag om nedsættelse af strafferammerne har som en umiddelbar konsekvens, at sagerne overgår fra nævningeting til domsmandsbehandling. Ministeren udtaler i fremsættelsestalen, at man for at bøde herpå kunne give det læge element større indflydelse i ankesager, f.eks. ved at nedsætte antallet af jurister i landsretten.

Jeg finder, at dette spørgsmål ikke alene er et principielt stort spørgsmål, men også meget vanskeligt at tage stilling til, for teknisk er det jo muligt at beholde den samme strafferamme som i dag og ved en ændring af retsplejeloven fastslå, at der ikke skal være nævningebehandling, og omvendt kunne man også nedsætte strafferammen som foreslået til 6 år, men alligevel ved ændring af retsplejeloven bestemme, at disse sager – jeg tænker specielt på voldtægt – skal være undergivet nævningebehandling.

Afgørende for os i den endelige stillingtagen, som vi *ikke* er parat til i dag, vil være, hvad der efter nøjere overvejelse og flere oplysninger tjener offeret og også den tiltalte bedst. At domsmandsbehandling er procesbesparende er ikke et argument, som jeg finder har selvstændig betydning i denne forbindelse. Jeg har jo lagt mærke til, at udtrykket »procesbesparende« går igennem alle høringssvarene fra statsadvokaterne og fra dommerside. Men jeg har også lagt mærke til, at man fra politimesterforeningens side siger, at går man over til domsmandsbehandling, er der brug for flere jurister inden for denne gruppe. Nej, jeg mener, at det afgørende er, at vi finder frem til den for begge parter rette procesform, og jeg tror, at skal vi finde en løsning, kan vi ikke gøre det alene ved at se på nævningebehandling eller domsmandsbehandlingsproblematikken; så må vi også inddrage det forslag om ændring af de processuelle regler, som det radikale venstre har fremsat. Jeg tror, at vi vil få langt det største udbytte af, at vi i retsudvalget belyser

[Nathalie Lind]

sagen også ud fra denne side. Vi taler meget om, hvor belastende nævningebehandlingen er for den forurettede, for offeret, men det kan jo hænge samme med de retsplejeregler, vi har i dag.

Jeg skal om det radikale forslag sige, at vi ser positivt på det. Vi er ikke enige i alle de forskellige forslag; jeg synes nok, at der kan være undtagelsestilfælde, hvor det måske er nødvendigt også at afhøre om tidligere seksualadfærd. Jeg skal ikke lægge mig fast, men hvis jeg siger til forslagsstillerne, at vi tillægger forslaget betydelig vægt og er rede til at gå ind i en positiv drøftelse, så håber jeg, vi finder en løsning her.

Må jeg blot, når vi taler om nævningebehandling – og det er jo med i høringssvarene – have lov at sige, at det forslag, som politidirektøren i København har med i sit svar, om at de alvorlige narkotikasager vel egentlig burde være unddraget nævningebehandling, synes jeg vi har brug for en meget grundig diskussion af. Vi var nogle, der så den ret rystende film, Ib Makwarth har lavet, i morges her i landstingssalen, og jeg vil gerne høre – ministeren behøver ikke at svare her – om der ikke tidligere har været andre henvendelser, der har gjort, at man fra anklagemyndighedens side har været betænkelig ved nævningebehandling i disse meget grove narkotikaforbrydelser.

Endelig skal jeg om det radikale lovforslag nr. L 180 om, at der skal være samme straffebestemmelser for kønssædelighedsforbrydelser, hvad enten det er mellem personer af samme køn eller mellem en af hvert køn, sige, at det er vi fra venstres side enige i. Og så må vi også se på det tekniske her.

Til allersidst, rent principielt: jeg synes, det er et stort fremskridt, at justitsministeriet har spurgt Dansk Kvindesamfund om dette lovforslag. Måske skulle man have spurgt en endnu bredere kreds, det skal jeg lade stå åbent, men jeg synes, det er udmærket, at vi har fået en udtalelse her. Det er egentlig trist – og vi er vel alle ansvarlige på en eller anden måde for det – at måtte konstatere, at også angående et lovforslag, som vedrører en forbrydelse, som, i så høj grad som tilfældet er, specielt rammer kvinder, er man ikke i dag kommet længere, end at forslaget både på sekretær- og medlemsplan alene er udarbejdet af mænd.

Hagen Hagensen (KF):

Må jeg i tilslutning til den sidste bemærkning, fru Nathalie Lind gjorde, sige, at jeg er tilfreds med, at jeg er en mand, der skal stå som ordfører i dette lovforslag, der væsentligt vedrører kvinder, for jeg tror også, at der fra det køns side, som jeg tilhører, er noget at sige om disse forhold. Det er jo alvorlige forbrydelser, der er tale om i lovforslaget: voldtægt, røverier og brandstiftelse, vel nok noget af det alvorligste vi har inden for vores straffelovgivning.

Når forslaget omfatter en ændring af materiel art, for så vidt angår voldtægt en klare beskrivelse af dette forhold – det er sådan set en god ting – og strafferammer herfor, er det sådan set kun den ene del af lovforslaget, idet det jo ligger i ændringen af strafferammerne, at behandlingsmåden, den retsplejemæssige behandling af sagerne, vil blive anderledes, idet nævningebehandling vil blive overordentlig indskrænket, om lovforslag nr. L 180 måtte blive lov.

Må jeg først om voldtægt sige, at det er tilfredsstillende for os, at voldtægtsbegrebet nu gøres helt klart, således som udformningen af § 216 er blevet, og også § 217, der slutter sig dertil, har fået et indhold, som klargør forholdene. Må jeg i den forbindelse have lov til at sige – det gælder flere bestemmelser i lovforslaget – at vi kan tiltræde, at begreber af denne art omfatter begge køn, således at der kan være tale om, at man også kan begå en sådan sædelighedsforbrydelse mod personer af samme køn.

Må jeg så sige, at retspraksis har ført til, at den nuværende § 217 om ulovlig tvang for at skaffe sig samleje har fået en for stor og for mig at se urimelig anvendelse, der ikke har været tilsigtet eller ventet af lovgiverne. Voldtægt er en meget alvorlig forbrydelse, som desværre synes at være i tiltagende. Der må derfor være tilstrækkeligt vide strafferammer, og den nedsættelse af strafferammen til maksimalt 10 år for voldtægt, som blev gennemført i 1967, kan, som udviklingen har været, forekomme betænkelig. Jeg understreger i den forbindelse, hvad den socialdemokratiske ordfører sagde, at her har vi fået en strafferamme, der for disse alvorlige forbrydelser, normalt over for en kvinde, men over for liv og legeme, er mindre end den, der er for røverier.

[Hagen Hagensen]

Så vil jeg sige, at der bør ikke være forskellige strafferammer for voldtægt. Det er ikke rimeligt at udskille, hvad der kaldes for ukvalificerede tilfælde. Voldtægt er voldtægt. Det er domstolenes opgave inden for strafferammen at fastsætte de konkrete sanktioner, som skal til, men vi kommer ikke væk fra, at strafniveauet uvægerligt vil blive påvirket af strafferammen. Og det må ikke være billigt at begå voldtægt.

Fru Nathalie Lind nævnte den dom fra Jylland om manden, der har begået voldtægt over for et 4 års barn, og som belønnes med kun at få 2½ års fængsel. Det er efter min mening helt ved siden af. Et lille barn, der kan blive mærket for livet af dette, mens han, der begår det, kan være fri om 2½ år. Det må høre op, og det må domstolene også til at forstå af det, som lovgiverne siger til dem nu og i det kommende stykke tid. Vi kan ikke have, det er sådan.

Omtrent på samme tid faldt der en dom i en røverisag, hvor den ene fik 5 år for første gang at være sat under tiltale for at have begået en sådan forbrydelse, og den anden, der havde været med, fik 10 år, men der var noget, der blev lagt sammen med det.

Men når dette ses i forhold til, at man kan nøjes med 2½ år for voldtægt imod et lille barn, er der noget galt med vores strafudmåling på dette område; det må simpelt hen laves om.

Præventive grunde, både over for den enkelte og over for alle – altså de specialpræventive og de generalpræventive grunde – gør, at vide strafferammer må vi have, desværre, kan jeg sige, men sådan må det være. Ved at afpasse strafferammerne nedad, som man vil gøre det med forslaget under hensyn til det nuværende strafudmålingsniveau, kan vi komme ud for, at straffeniveauet yderligere sænkes, og i en tid med stigning i grov vold og med mange flere tilfælde af voldtægt og for resten også grove røverier, bør noget sådant ikke ske.

Tilsvarende betragtninger som dem, jeg har gjort gældende, kan gøres gældende om røveri. Røveriers grovhed og det farlige i dem lader sig ofte først efterfølgende fastlægge. Hvem i alverden kan sige, om et røveri har været af den ene eller den anden grad, i det øjeblik man står over for det? Hvem ved, om der var et skydevåben, der var ladet, eller det var en legetøjspistol, der blev truet med?

Ingen ved det. Det kan man først vurdere efterfølgende. Men den, der står over for det, føler i det øjeblik, at der begås noget ganske voldsomt over for den pågældende, og derfor er der for mig at se ikke nogen grund til at lave ændringer, der på denne måde gør, at man omtrent på forhånd kan sige, hvad der kan anses at være groft, og hvad der ikke kan anses at være groft røveri.

Der er derfor næppe grund til den foreslåede opdeling af strafferammer på dette felt, men det kunne overvejes, om man kunne udskille banale smårøverier til en særlig bestemmelse og med en særlig strafferamme, som nok omtrent kunne være på linje med det, der i øvrigt kendes for berigelsesforbrydelser i almindelighed.

Om den foreslåede ændring om brandstiftelse skal jeg blot sige, at det er vel rimeligt at vurdere disse sager i forhold til de andre forbrydelser, i hvert fald i forhold til røveri.

Så er der spørgsmålet om nævninge- eller domsmandsbehandling af disse sager. Det kan jo enten foregå ved, at vi ændrer retsplejelovens bestemmelser om, hvilke sager der skal behandles som nævningesager, eller, som det er foreslået her, ved at nedsætte eller ændre strafferammerne, så maksimum kommer ned under den grænse, der er gældende for, om det skal være nævningesager.

Jeg vil sige om dette, at der kan være forhold, der taler for at behandle sagerne som domsmandssager, men der er også forhold, der taler for at bevare dem som nævningesager. Der er for mig at se ikke spor tvivl om, at det kan være særdeles belastende for offeret at skulle igennem et nævningeting, men på den anden side må det understreges, at så er det dog kun én gang. Hvis man derimod gør sagerne til domsmandssager, så skal vedkommende igennem det to gange antagelig, idet mange sager vil blive anket. Og det vil være en særdeles stor belastning for offeret. Derfor må jeg sige, at i henseende til, hvad der bevarer som nævningebehandling, kan der jo i høj grad ske det, at man lukker døre, man giver referatforbud, og at man også giver navneforbud.

Det vil fremgå af det, jeg har sagt, at vi vil ikke en opdeling af strafferammerne, men vil have, at der efter den nugældende retsplejelov skal finde nævningebehandling sted af de forhold, der er omfattet af lovforslaget, men

[Hagen Hagensen]

ved at udskille visse banale sager, og ved den nu foreslåede affattelse af § 217 i straffeloven vil der være en hel del sager, der kunne komme ind og være domsmandssager.

Ud fra det sagte vil vi gå ind i et positivt udvalgsarbejde med den hensigt at tilgodese retsbevidstheden og retssikkerheden, først og fremmest af hensyn til offeret, men for øvrigt også af hensyn til os alle sammen.

Jeg har allerede gjort bemærkninger om det radikale forslag om at sidestille kønnene i henseende til kønsfrihedsforbrydelser. Vi tilslutter os dette. Og om det radikale forslag om ændring af retsplejelovens bestemmelser i tilslutning til disse sager kan jeg stort set henholde mig til de bemærkninger, der er gjort dels af justitsministeren og dels af fru Winnie Møller, idet jeg må understrege, at hensynet i disse sager først og fremmest må tages til offeret, men at der også kan være et hensyn at tage til den anklagede. Han skal have en fair trial, og spørgsmålet, om der skal institueres en ekstra bisidder nu, vil vi nok have lov til nøjere at overveje. Vi mener, det skridt, vi tog sidste gang med, at der kunne være advokatbistand, må stå sin prøve, før vi muligvis går videre. Der er jo adgang til en art bisidder ved den første afhøring, og dette kan man måske nok sige vil være tilstrækkeligt indtil videre.

Vi er positivt indstillet over for det forslag, som er kommet fra de radikale, men må have lov til nærmere at se på det, og også det vil indgå i de videre overvejelser under vores udvalgsarbejde.

Knud Lind (FP):

Denne forhandling drejer sig om tre lovforslag, der behandles under ét. Lovforslag nr. L 174 er en omformulering af straffelovens § 216 og § 217 om voldtægt, idet man ønsker en skærpelse ved til § 216 at overføre voldtægtsforbrydelser i forbindelse med vold og trussel om vold til gennemtvungelse af samleje. En skærpelse, kan man sige, i forhold til den nuværende retspraksis, hvor alt for mange sager er gledet ned i § 217.

Ud over dette indeholder lovforslaget, at strafferammerne for voldtægt, røveri og brandstiftelse skal opdeles i en normal strafferamme og en skærpet strafferamme.

Vi er som venstre måske en lille smule betænkelige, hvis det skulle betyde nogen ned-

adgående retning hos dommerstanden, men normalstrafferammen for voldtægtssager bliver her 6 år, og det betyder, at sagerne kan behandles som domsmandssager i stedet for nævningesager. Straffelovrådet har jo grundigt bearbejdet ændringerne i sin betænkning nr. 914 af 1980.

Fremskridtspartiet vil dog med interesse arbejde videre med forslaget i udvalget, og vi er positivt indstillet. Man bør dog overveje at tage det radikale venstres forslag, lovforslag nr. L 180, med i bedømmelsen; over for dette lovforslag har fremskridtspartiet også en positiv indstilling.

Fremskridtspartiet vil da også gerne komme med nogle principielle bemærkninger om strafudmålingen, idet det er vores indtryk, at dommerstanden på nogle områder ikke har været på linje med den retsbevidsthed, som ligger i befolkningen.

Det tredje lovforslag, nr. L 168, er en yderligere beskyttelse af voldtægtsofferet. Fremskridtspartiet har forståelse for forslaget, men vi mener, at man bør afvente og se, hvad de tidligere forbedringer vil føre frem til. Efter justitsministerens udtalelse i dag er politet og skulle være instrueret om i sædelighedssager at forlange dørlukninger, når det skønnes nødvendigt.

Angående det radikale venstres lovforslag nr. L 180 om ændring af straffelovens § 225, hvor man vil sidestille kønnene rent straffemæssigt, så vil jeg gerne spørge justitsministeren, om man har taget stilling til dette i straffelovrådet, og om en sidestilling ikke vil betyde en vis form for skærpelse.

Men vi vil som sagt arbejde videre i udvalget, og vi er positivt indstillet over for lovforslagene, også dem, som kommer fra det radikale venstre.

Ebba Strange (SF):

Som fru Winnie Møller sagde, er det gået hurtigt denne gang i justitsministeriet; det er jo ikke altid, vi får betænkninger så hurtigt, som vi har fået denne. Det er heller ikke altid, vi får lovforslag så hurtigt oven på en betænkning, som vi har fået dette forslag, og det synes jeg også er positivt og godt.

Det er jo ikke mindst på baggrund af de kritiske røster, der har været rundt omkring, ikke mindst fra kvindebevægelsens side, omkring voldtægtssagernes behandling, at vi nu

[Ebba Strange]

i dag skal drøfte, hvordan man kan ændre straffeloven, når det drejer sig om voldtægts-sager.

Jeg skal tilslutte mig fru Nathalie Linds bemærkning – jeg har sagt til hende, at den havde jeg tænkt mig at komme med – at det er ganske påfaldende, at vi har hele straffelovrådet og oven i købet en sekretær, og det er kun mænd. Jeg tror så meget på forskellen mellem mænds og kvinders oplevelser af disse ting, at jeg tror, det kunne have tilføjet debatten i straffelovrådet en anden dimension, hvis der havde været en kvinde til stede. Jeg vil ikke kritisere nogen af mændene, hverken i straffelovrådet eller her i salen, for jeg tror, de har en udmærket og dyb og god forståelse for, hvor nedværdigende en voldtægt og et voldtægtsforsøg er for en kvinde. Men jeg tror alligevel, at debatten ligesom havde fået en lidt bredere dimension. Men det være så sagt fra min side også; så kan det være, justitsministeren kan overveje det næste gang, han skal nedsætte et udvalg.

Så vil jeg lige for at få det til side sige om de radikales forslag til ændring af straffeloven, at jeg har sympati for forslaget. Jeg vil tilslutte mig forslaget. Jeg var egentlig lidt i tvivl om, hvorvidt det var nødvendigt eller måske overflødigt efter justitsministerens forslag, men jeg kan høre på det, justitsministeren har sagt, at han selv mener, at det kan være nødvendigt at foretage nogle yderligere korrektioner, og det vil vi i givet fald støtte.

Så vil jeg gå til justitsministerens forslag om ændring af straffeloven. Det rejser jo, som det også er kommet frem fra de andre ordførere, nogle ganske principielle spørgsmål.

Jeg skal sige, at fra socialistisk folkepartis side er vi tilhængere af en nedsættelse af strafferammerne og er tilhængere af en generel nedsættelse af strafudmålingen. Det er vi, fordi vi ikke har noget som helst belæg for og tro på, at bare vi sætter folk længe nok i fængsel, så lader de nok være med at begå forbrydelser. Det er der intet i kriminalhistorien der har vist os. Derfor tror vi ikke på, at vi forhindrer forbrydelser ved bare at gøre straffene længere. Det er klart, at der er en klar politisk modsætning mellem de tidligere ordførere og SF i den sammenhæng. Derfor kan vi tilslutte os den generelle tendens i ministerens lovforslag, som går på, at man fjerner minimumsbestemmelserne i de omtalte

paragraffer, og at man sætter en maksimumsgrænse på 6 år.

Men jeg vil godt sige, at vi i forlængelse af det, jeg her har sagt, er meget i tvivl om, hvorvidt disse stk. 2'ere, der er puttet på dels § 216, dels § 181 og dels § 288, hvorvidt de er nødvendige. Vi mener, at det var nok, hvis man standsede ved de 6 år og i helt særlig grelle tilfælde brugte straffelovens § 88, hvis der er andre forhold, der gør sig gældende. Jeg vil godt i min argumentation for det også støtte mig til det, straffelovrådet selv skriver i deres betænkning på side 50:

»Det er efter rådets opfattelse vanskeligt at angive med større nøjagtighed, under hvilke omstændigheder forholdet henhører under det skærpede strafmaksimum.«

Og når selv straffelovrådet har svært ved at sige, hvornår denne paragraf overhovedet skal bruges, så synes jeg, at vi skulle lade være at tage den med. Jeg mener simpelt hen, den er overflødig.

Jeg vil også godt sige, at når det drejer sig om voldtægtssager, har der ikke siden 1973 været idømt straffe på over 6 år, og det helt almindelige straffeniveau ligger på en 2-3 år. På den baggrund har jeg meget svært ved at se begrundelsen for, at vi skal op på de 10 år. Med hensyn til røverbestemmelserne mener vi også, at 6 år er rigeligt.

Så vil jeg godt sige noget særligt om § 218, da den nu også er taget med, og det er ikke nævnt her. Jeg ved godt, at ændringen i § 218 først og fremmest er taget med, fordi man vil have fjernet begrebet kvinde og har skrevet: den, der tiltvinger sig samleje med en eller anden. Men det har slået mig, at der i § 218 kun tales om den vold, der udøves uden for ægteskab mod en person, der er sindssyg eller åndssvag, eller som befinder sig i en tilstand, hvor man er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Nu sidder jeg i justitsministeriets ægteskabsudvalg og drøfter, hvorvidt vi skal ændre ægteskabsloven eller måske ophæve den. Denne bestemmelse er jo noget af det, der taler for, at så skal man da lade være med at gifte sig, for hvis den slags udnyttelse er tilladt inden for ægteskabets rammer, ville det da ærlig talt være bedre at være fri for at være gift med vedkommende, for så kunne man få ham anmeldt. Jeg synes, det er vigtigt, at vi får ryddet ud i sådan nogle ting i en periode, hvor vi skal ændre ægteskabslov,

[Ebba Strange]

og hvor vi også er blevet mere indstillet på, at folk inden for ægteskabets rammer har krav på personlig integritet, personlig uafhængighed, og at vi ikke bygger videre på den traditionelle kvindelige afhængighed af manden inden for ægteskabets rammer.

Vi bliver også nødt til at tale lidt om nævningsager og domsmandssager og om det læge element, når vi har disse forslag til behandling. Fordi hvis ikke vi ændrer retsplejeloven, bliver konsekvensen af denne straffelovsændring, at disse sager – det gælder både røverisager og voldtægtssager – ikke mere skal behandles ved nævningeting, men som domsmandssager.

Vi har i SF diskuteret dette med det læge element og det folkelige element en hel del. Det er egentlig vores indtryk, at det folkelige element, som vi også mener er vigtigt i dansk retspleje, mange gange kommer mindst lige så godt til udtryk ved en domsmandssag som i en nævningsag. Det er selvfølgelig især voldtægtssagerne, vi har været optaget af, hvor vi ved, at det ofte har været en meget ubehagelig forestilling for offeret under nævningsager, og at ofrene ofte har følt sig dårlig tilpas i de nævningsager, der har været. Når så dertil kommer, at nævningene eller anklagemyndigheden simpelt hen flytter sagerne fra § 216 til § 217, synes vi, at så meget mere taler for det. Vi mener ikke, at vi skal beskytte nævningetinget i disse sager. Vi er helt tilfredse med, at de bliver domsmandssager, og at man eventuelt forbeholder nævningetinget til ganske særlige og ganske specielle sager i det danske samfund.

Til sidst skal jeg sige et par ord om de radikales forslag til retsplejelovsændringer. Det er jo, som det også er fremgået af den tidligere del af debatten, forslag, der tager sigte på at beskytte voldtægtsofferet i højere grad end det, vi var enige om for et års tid siden i folketinget. Allerede dengang gjorde jeg mig på SFs vegne også til talsmand for bisidderordningen, og jeg er stadig væk tilhænger af den bisidderordning og kan sige generelt, at vi har sympati for alle de radikales forslag.

Jeg vil naturligvis ikke udelukke, at vi tager en debat i retsudvalget, fordi jeg lyttede meget til, hvad justitsministeren sagde om disse ting. Jeg opfatter ikke helt de radikales forslag som en ubetinget dørlukning. Jeg mener, at der står, at man kan lukke dørene,

når hensynet tilsiger det. Jeg mener også med hensyn til den sigtedes tilstedeværelse, når offeret afhøres, at dér er muligheden også til stede i dag. Jeg vil godt have sikret offeret mere. Jeg er grundlæggende enig med hr. Bernhard Baunsgaard, når han citerer, at man er i en ganske speciel situation som offer for voldtægt i forhold til alle mulige andre forbrydelser i dette samfund.

Birgith Mogensen (CD):

Vedrørende lovforslag nr. L 174: det væsentligste formål med forslaget om ændring af strafferammerne er efter min opfattelse at få gjort det muligt, at en række af disse sager fremover behandles som almindelige domsmandssager og ikke som nævningsager. Det er vel også dette formål, der er den egentlige årsag til lovforslagets fremkomst. Mit parti har sympati for en sådan ændring af den strafferetlige procedure. Det er en forenkling, som der har vist sig behov for i praksis, og som ikke efter min opfattelse på nogen måde forringer retssikkerheden.

Jeg vil også gerne i princippet give udtryk for tilslutning til den foreslåede ændring af straffelovens bestemmelser om voldtægt. Forslaget tager sigte på en præcisering, men er også en klar udvidelse af det strafferetlige voldtægtsbegreb.

Justitsministeren vil modvirke, at en række forhold såvel efter nævningeaftagelsen som i anklagemyndighedens praksis henføres under den lidt mildere bestemmelse om samleje under ulovlig tvang efter straffelovens § 217, uanset at disse forhold efter den almindelige opfattelse i befolkningen reelt er voldtægt og burde straffes som sådan. Dette er klart en skærpelse af straffeloven på det pågældende område. Det kan være rigtigt at gøre det, men enhver skærpelse af straffeloven, ikke mindst på et så ømtåligt og i praksis vanskeligt definerbart område, er en yderst alvorlig sag. Der er givetvis mange og mange forskellige årsager til den hidtidige praksis, herunder også problemerne vedrørende bevisførelsen. Jeg mener derfor, at dette forslag og dets konsekvenser bør nærmere overvejes. Kan justitsministeren f. eks. udelukke, at en udvidelse af voldtægtsbestemmelsen i domspraksis vil føre til en skærpelse af kravene vedrørende bevisførelsen og dette igen til frifindelse i visse tilfælde, som tidligere med

[Birgith Mogensen]

ret og rimelighed ville have ført til domfældelse efter den mildere voldtægtsbestemmelse i § 217? Men som sagt, i det hele har vi en velvillig indstilling over for dette forslag.

Vedrørende lovforslag nr. L 180 har jeg personlig sympati for det radikale forslag om en ændring af straffelovens § 225 med det sigte at ligestille homoseksuelle og heteroseksuelle forhold, når der er tale om tvangsmæssig gennemførelse af visse seksuelle aktiviteter.

Her ved førstebehandlingen må jeg imidlertid fremhæve, at der reelt er tale om en skærpelse af straffeloven på det pågældende område. Dette kan synes rimeligt, men en skærpelse af straffeloven bør ikke ske, før det nøje er overvejet, om der også i praksis har vist sig et tilstrækkeligt behov herfor. Dette gælder, uanset hvor logisk et skærpesforhold i øvrigt måtte lyde. Hver enkelt straffelovbestemmelse tilsigter med alvorlige strafferetlige sanktioner at beskytte visse nærmere definerede interesser. Man bør derfor ikke efter vedtagelse af ligestillingsloven generelt revidere straffeloven med henblik på tilføjelsen m/k i alle paragraffer. Men som sagt, i princippet er jeg positivt indstillet.

Vedrørende lovforslag nr. L 168 kan CD tilslutte sig dette lovændringsforslag. Der er ingen tvivl om, at voldtægtssager hidtil er blevet alt for brutalt sags- og retsbehandlet. Hensynet til offerets følelsesliv og blufærdighed må gøres til en absolut ufravigelig regel i alle voldtægtssager. Vi har alle læst om voldtagne kvinders ødelagte nervesystem, bl. a. på grund af ydmygelse og u hensigtsmæssig retsbehandling. Afhøringerne i alle en voldtægtssags faser må tage mere hensyn til offerets nervebelastede situation. Desværre tror jeg, at mange kvinder undlader at anmelde voldtægt, fordi de ikke føler sig stærke nok til at gennemgå det mareridt, som de nuværende opklarings- og retsbehandlinger notorisk er. Alene af den grund bør dette forslag vedtages.

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne indlede med at sige, at vi i VS har meget ringe tillid til et sanktionssystem, der bygger på frihedsberøvelse. Det gælder også, når det drejer sig om voldtægtsforbrydelser, som med rette er blevet det cen-

trale i diskussionen her i dag, selv om regeringsforslaget jo også omfatter andre ting.

Jeg er for så vidt enig med fru Nathalie Lind og med hr. Hagen Hagensen i, at 2½ års fængsel for voldtægt mod et 4 års barn er absurd. De to ting kan simpelt hen ikke vejes mod hinanden. Men spørgsmålet er: hvad er konklusionen så? For mig at se så er konklusionen enten at sige: ja det må være noget i retning af livsvarigt, eller at sige: dette sanktionssystem er ganske enkelt irrelevant over for den slags handlinger, det må være noget med behandling. Imidlertid må vi give de kvindegrupper og andre ret, som har fremhævet – og ofte samtidig udtrykt deres generelle og principielle skepsis over for sanktionssystemet – at når man nu har et sanktionssystem, der bygger på frihedsberøvelse og alle de straffereformer, vi kender fra straffeloven, virker det selvfølgelig diskriminerende og helt urimeligt, at en enkelt forbrydelse som voldtægt ikke behandles tilsvarende efter disse bestemmelser, og at man i årevis har kunnet se, at man ligefrem foretager en forskydning fra en voldtægtsbestemmelse til en bestemmelse om ulovlig tvang. Men det emne, der er oppe i dag, er jo altså ikke hele vores sanktionssystem, men disse begrænsede paragraffer, og i lyset af det er vi selvfølgelig også nødt til at gå ind i og erkende, at der ligger en forskelsbehandling dér; der har ligget, skal vi kalde det en bagatellisering, som må virke diskriminerende.

Desuden erkender vi den særlige karakter af voldtægtsforbrydelser, som hr. Bernhard Baunsgaard citerede professor Svalastoga for, og som stiller helt anderledes krav om beskyttelse af offeret gennem retsplejebestemmelserne, bestemmelser, som vi i næsten alle andre sammenhænge finder det rigtigt at anskue og bedømme ud fra hensynet til tiltalte. Der er andre omstændigheder omkring voldtægtsforbrydelserne, som gør, at den betragtning, som professor Svalastoga blev citeret for, er højst relevant. Samtidig er det klart, at vi må have for øje, at også i disse sager kan det forekomme – og det er jo faktisk forekommet – at notorisk uskyldige tiltales, og vi må naturligvis prøve at undgå at forringe deres retstilstand.

Om regeringens forslag vil jeg sige, at vi på mange måder finder det problematisk. Vi kan gå ind for den, jeg vil ikke engang kalde det nedsættelse, men ajourføring af straffe-

[Wilhelm]

rammerne svarende til den praksis for udmåling, som har udviklet sig, og vi kan også gå ind for, og er glade for, præciseringen af selve voldtægtsbegrebet, som forhåbentlig kan forhindre denne forskydning, der hidtil har været mellem bedømmelse efter § 216 og § 217. Men udskillelsen af det, man i forslaget kalder »særlig grove voldtægtssager«, finder vi højst problematisk.

Der er dels dette, at hvad vil et offer sige til, at lige præcis hendes sag ikke bliver betragtet som særlig grov? Vi må vel gå ud fra, at det skal være, hvis man overhovedet kan benytte det ord i den sammenhæng, normalt tilfældene, der skal gå efter 6 års rammen, og de enkelte tilfælde, der skal gå efter 10 års rammen. Hvad vil de fleste voldtægts ofre sige til at få at vide allerede fra sagens start, at lige præcis deres sag af anklagemyndigheden ikke bedømmes som værende »særlig grov«. Dertil kommer, at når man lige præcis har lagt de to strafferammer på hver sin side af nævningetingsgrænsen, så får man jo det problem, at denne kategorisering i »særlig grov« eller »ikke særlig grov« får indflydelse på hele retsproceduren. Det er altså noget, der skal tages stilling til, før sagen overhovedet er i gang. Det er noget, som alene afgøres af anklagemyndighedens helt præliminære opfattelse af, hvad man agter at rejse sigtelsen på.

Vi synes desuden, at forslaget indebærer en klar undergravelse af nævningeinstitutionen for de tre forbrydelseskategorier, som der er tale om her, men også generelt, fordi det er jo en ret stor del af de sager, der overhovedet hidtil har været omfattet af nævningebehandlingen. Vi er imod, at man undergraver nævningeinstitutionen. Vi mener, at dette kunne rettes op, hvis man ligesom tog konsekvensen af, at det, man gør her, i virkeligheden er en mere almindelig nedsættelse af strafferammer. Den svarer kun til den praksis, der har udviklet sig, men i og med at man i almindelighed nedsætter strafferammer, er det vel også logisk konsekvent at sige, at så nedsætter man også den strafferammebetingelse, der er, for at sagerne skal behandles ved nævningeting.

Vi synes også, at det ville være logisk, i forlængelse af det justitsministeren svarede i Politiken til hr. Ninn-Hansen den 23. februar 1981, hvor justitsministeren gør rede for, at tanken med nævningeinstitutionen har været,

at den skal benyttes ved sager om grove forbrydelser, over for hvilke der reageres med meget strenge straffe. Det vil det jo stadig væk være. Det er stadig væk nogle af de groveste forbrydelser, og det er stadig væk faktisk den strafferamme, der i praksis har været brugt i de sidste mange år. Hvis det er det, nævningeinstitutionen skal bruges til, ville det være konsekvent at sige, at det skal den stadig væk, men så må man i takt med det, der sker på strafferammerne, nedsætte årskriteriet for, hvornår nævningeinstitutionen skal anvendes.

Vi kan i hvert fald ikke acceptere, som det har været fremme i straffelovrådets betænkning mere eller mindre gedulgt, at det skal være sparehensyn, der afgør, om man nu benytter nævningeinstitutionen eller ikke benytter nævningeinstitutionen. Der kunne måske være andre hensyn. Der har været nævnt andre hensyn. Ministeren nævner i sin artikel i Politiken, at der er rejst mistillid til nævningenes behandling af disse sager. Han vil ikke gøre det, men han henviser til, at det er der kvindegrupper der har gjort. Jeg mener ikke, at den mistillid er rejst helt på den måde. Jeg mener, at hvis der findes en mistillid til den måde, nævningetingene har behandlet dette på, så har vi ikke nogen som helst garanti for – for vi har jo ikke noget sammenligningsgrundlag – at domsmandsretter og især ikke, hvis de også bliver domineret af lægfolk, som ministeren antyder at han vil lægge op til, behandler sagen anderledes. Jeg synes, at man må sige, at det må være juristerne i sagsbehandlingen, være dommeren, anklagemyndigheden og forsvareren, der har vejledt disse nævninge for dårligt, når de tror, at § 217 skulle kunne bruges til egentlige voldtægtssager. Det kan man ikke bebrejde lægfolkene, og vi har ikke nogen som helst garanti for, at det ville se anderledes ud ved domsmandssager.

Der er andre ting ved nævningesagerne end lige præcis det med antallet; der er jo også selve proceduren, der er voteringsproceduren. Vi finder, det er vigtigt at bevare det.

Så kunne der være belastningen. Men har belastningen for offeret ikke netop ligget i udspørgen om tidligere seksuelle forhold? Det er noget af det, vi skulle tage fat på, og som jeg forstår at også regeringen og socialdemokratiet er indstillet på at tage op i forlængelse af de radikales forslag. Det ville

[Wilhelm]

være et konkret træk imod den belastning, det har været. Om det så er afgørende, at der er 12 mennesker eller der er 5, eller hvor mange der er, der skal høre på de ting, der stadig væk bliver tilbage, ved jeg ikke, men man må jo sige, som det også har været sagt, jeg husker ikke af hvilken ordfører, at så findes til gengæld argumentet, at nævningesagen er én gang, mens man ved domsmandsagen efter stor sandsynlighed bliver slæbt to gange igennem systemet.

Til sidst om de radikales forslag: vi kan gå ind for ligestilling i straffeloven af homoseksuelle og heteroseksuelle forhold.

Om retsplejeforslaget må jeg sige, at det første punkt om de lukkede døre drejer sig om et af de hensyn, man må tage, fordi voldtægtssagerne er specielle, for ellers er vi selvfølgelig ikke tilhængere af lukkede døre, men vi er parate til alvorligt at diskutere det. Jeg har forstået, at det ikke kun er kriteriet for lukkede døre, de radikale foreslår anderledes, men at det nok så meget er det, at hvis man lukker døre, siger de radikale, så skal de være lukkede under hele sagen og ikke kun under udspørgningen af offeret, og det finder vi er logisk.

Vi er parat til at diskutere også det forslag fra de radikale om, at man ikke skal kunne bevise på tidligere seksuel adfærd. Vi mener i hvert fald, at det er klart demonstreret, at de nuværende regler – vi ved godt, der findes regler for, at man kan stoppe en sådan udspørgen – har vist sig at være ikke-tilstrækkelige.

Vi mener også, at det har vist sig, at advokatbistandsreglen ikke er tilstrækkelig. Der er praktiske vanskeligheder, og det kan tale for en bisidderordning som foreslået af de radikale.

Til allersidst om udelukkelse af sigtede, som jo er en udvidelse af de bestemmelser, der er i dag: vi mener, at det kan være nødvendigt af hensyn til den belastning, som konfrontationen er. Vi går ud fra, at det er det hensyn, de radikale tager. Til gengæld må vi sige, at vi finder det vigtigt, at en tiltalt får førstehåndskendskab til de vidneudsagn, der afgives imod den pågældende, og at det måske skulle sikres ved båndoptagelse el.lign. Vi går ud fra, at det er den personlige konfrontation og den belastning, der ligger dér, som de radikale ønsker at fritage offeret for.

Poul H. Møller (KrF):

Der er jo her tale om regulering af strafferammer i sager vedrørende tre meget alvorlige forbrydelser, og sigtet med ændringerne er tydeligvis dels at bringe strafferammerne mere i overensstemmelse med den nuværende praksis, dels at mindske antallet af de meget krævende nævningesager. Det er vel her først og fremmest sager vedrørende straffelovens § 216 og § 217, altså voldtægten, der har bevirket, at der nu kommer nogle ændringer.

Der har jo altid været endda ofte meget forskellig opfattelse af voldtægt med hensyn til graden af de trusler eller de omstændigheder, der bevirkede, at voldtægten kunne gennemføres. Da disse sager hidtil alle har været nævningesager, er mange nævninge nok været tilbage fra at kræve dom efter den strenge § 216, hvor der subsidiært måske kunne faldes ned på den mildere § 217, nemlig ulovlig tvang, med den langt mildere strafferamme. Ja, jeg tror nok, jeg tør sige, at anklagemyndigheden, før anklageskriftet blev udfærdiget, sikkert af og til har været tilbøjelig til at falde ned fra § 216 til § 217 for at være sikker på, at sagen kunne gennemføres til domsafsigelse.

Den foreslåede ordning med to strafferammer inden for samme kategori synes derfor at være rimelig og vil formentlig have imødekommet den megen kritik af den hidtidige behandling af disse sager. Det er jo ofte blevet opfattet som en halv frifindelse, når en voldtægtsmand »kun« er blevet dømt efter § 217, selv om dette naturligvis ikke har været meningen. Efter dette forslag her vil alle voldtægtssager, hvor der er øvet eller fremsat trusler om vold, blive behandlet som sådanne. Jeg tror, det var hr. Hagen Hagensen, der i sit indlæg sagde, at herefter er voldtægt voldtægt. Ja, det er det altså rent strafferetligt efter paragraffen. At der så er mange nuancer, det ved vi jo, og jeg husker, der engang heroppefra blev udtalt, at når en kvinde anmeldte, at hun var blevet voldtaget, så var hun blevet voldtaget, men så firkantet kan vi jo ikke skære det ud, men fremover vil der altså blive tale om, at man ikke kan klare halv eller hel frisag ved at komme ned på ulovlig tvang, og det finder vi er rimeligt og fornuftigt.

At sager efter den lave strafferamme, altså op til 6 år, herefter skal behandles ved un-

[Poul H. Møller]

derretterne som domsmandssager, skulle, som det jo er anført i bemærkningerne, kunne bevirke, at de heller ikke får det offentlige bevågenhed i samme grad, som tilfældet er med de meget mere omtalte store nævningesager.

Ændringen i sammensætningen af dommerkollegiet i domsmandssager, hvor der måske skal være flere lægdommere, vil jeg godt være med til at drøfte i retsudvalget. Jeg kan ikke rigtig overse, om det vil have nogen gavnlige virkning.

Den samme opdeling i to strafferammer søges også indført, hvad angår ukvalificeret brandstiftelse, og med de samme maksimumsstraffe, altså 6 og 10 år.

Vedrørende § 180, de kvalificerede brandstiftelser, som jo er den alvorligste form, foreslås strafminimum på de 4 år ophævet, så der altså i stedet kun fastsættes strafmaksimum, som er fængsel på livstid. Vi ved af bemærkningerne her, at denne straf for tiden vurderes af straffelovrådet, og det kan jo altså være, at der er ændringer på vej. Jeg hilser med tilfredshed, at disse brandstiftelsessager også nu kan behandles for underretterne som domsmandssager, fordi det ofte har været overdimensioneret, når man behandlede en sådan sag af mindre karakter i dette store apparat, som et nævningeting er, så det finder jeg ganske rimeligt, og det vil også lette rettergangen betydeligt; det er der ingen tvivl om.

Endelig tænkes de samme strafferammer også indført for røveri efter straffelovens § 288. Antallet af røverier er jo i de senere 10-15, måske 20 år steget voldsomt, men ikke desto mindre har domspraksis altså vist, som det fremgår af bemærkningerne, at maksimumsstraffen i realiteten aldrig anvendes på de nu gældende to rammer, nemlig 10 og 16 år. Det kan vel nok give anledning til nogen undren, når vi har set, hvor mange røverier der er foretaget med skydevåben med skarpe skud i kammeret, men som det også blev sagt af en af ordførerne: de, som er udsat for røveri, ved jo aldrig, om det er et rigtigt skydevåben, eller det er en pibe eller det er tommelfingeren, der stikker ud af jakkelommen, men det er klart, at de føler sig truet.

Når så man hører, at i en periode på 4 år har 90 af dommene for røveri ligget under eller kun lige op til 3 år, og man har en

strafferamme på op til 16 år, kan det nok undre. Det er for mig spørgsmålet, om det er domspraksis, som nu skal medføre, at man ændrer strafferammerne, om ikke det er lidt bagvendt, vi går, om meningen ikke er, at når man har sat en strafferamme, så skal den anvendes. Der kan være nogle spørgsmål dér, som også trænger til en nærmere belysning. Men dertil er jo at sige, som det også er fremhævet af flere af ordførerne, at man jo altid kan falde ned på reglerne i straffelovens § 88, der jo tillader en stigning ud over strafferammen med op til 50 pct.

Men vi finder fra kristeligt folkepartis side, at forslaget her er meget interessant og utvivlsomt vil virke befordrende for den fremtidige retsbehandling. Der kunne nok siges meget mere om det, men som sagt skal vi jo have et udvalgsarbejde, som uden tvivl vil blive meget interessant, og som også skal være meget grundigt, før dette lovforslag er endeligt færdigbehandlet.

Om de to øvrige forslag skal jeg sige, at de radikales forslag om, at overgreb mod homoseksuelle skal ligestilles med samme overgreb imod heteroseksuelle, naturligvis er anbefalingsværdigt. Vi mener, det er rimeligt, at der bliver lighed på disse områder. Det andet forslag om ændring af retsplejeloven med hensyn til, at det skal gøres obligatorisk med disse forskellige ting for at beskytte offeret i voldssager eller i voldtægtssager, er vi nok lidt mere betænkelige ved i kristeligt folkeparti. Der er i forvejen åbnet mulighed for, at alt dette kan ske, og at der også, det er min erfaring, i høj grad tages det størst mulige hensyn til offeret netop i voldtægtssager og også i voldssager. Man er klar over, at et sådant offer skal skånes mest muligt, og efter at vi har fået indført den udmærkede ting, at voldtægtsofferet også kan få advokatbistand straks fra sagens begyndelse, mener vi, at han er yderligere en garanti for, hvad der i forvejen lå hos retsformanden, som netop skulle gøre offeret bekendt med de rettighe-der og de ting, der kunne ske for at skåne offeret, at der kan vejledes, retledes og gribes ind, således at offeret bliver forskånet for alt, hvad den pågældende kan forskånes for. Men jeg kan da godt se, at der er nogle gode ting i forslaget her. Det er som sagt blot det, at det skal være obligatorisk, der gør, at vi har betænkeligheder ved forslaget, men vi vil se absolut med velvilje på det, så vi ser frem

[Poul H. Møller]

til et godt og grundigt arbejde i retsudvalget om disse tre lovforslag.

Lis Starcke (DR):

Retsforbundet er positivt indstillet over for alle tre lovforslag, som vi her behandler samlet.

Vi synes, at de radikales forslag er et udmærket supplement til det, som justitsministeren bringer frem i sit lovforslag om ændringer af borgerlig straffelov på så væsentlige punkter som voldtægt, røveri og brandstiftelse.

Vi er især glade for, at man nu har ændret § 216 og i det hele taget har fået stillet tydeligt op, at voldtægt er voldtægt og ikke noget, man kan henføre under ulovlig tvang. Det er noget, som sikkert vil kunne få stor betydning.

Vi er i og for sig i retsforbundet indstillet på, at det er godt med en sænkelse af straffesatserne, men når man anfører, at det egentlig er en justering af praksis for udmåling, vil vi dog lige pege på, at så skulle det jo nødvendigvis gå sådan, at så får man strafferammer, hvorefter man laver en anden, en lavere udmåling.

Også det, at man ved ulovligheden taler om 2 grader, synes vi er udmærket, både når det drejer sig om røveri og om brand, men altså måske knap så godt, når der er tale om voldtægt. Det, man ellers anfører ved røveri og ved brand, at der er en forskel på, hvis det er meget bevidst, og hvis det bringer menneskeliv i fare, synes vi er en rimelig ting.

Det læge element, som der nu har været talt en del om, ønsker vi også at bevare mest muligt. Vi kan også være enige i, at det i hvert fald ikke må være procedurebesparelse, der bevirker, at man lægger om sådan, at man går fra nævningeting til domsmandsret. Da der samtidig tit har været anført, at det for en voldtægtsramt kunne være meget ubehageligt med et nævningeting, og at det ville være mere lempeligt, hvis det var en domsmandsbehandling, synes jeg, det er noget, som man skal se nærmere på i udvalget. Vi mener, at det er godt, at der er lavet disse ændringer i straffeloven, og vi vil arbejde med i udvalget på at få det bedst mulige resultat.

Hvad angår de radikales forslag om forbrydelserne imod homoseksuelle, kan vi selvfølgelig gå fuldstændig ind for det, at der bliver en ligestilling.

Med hensyn til ændring af lov om rettens pleje har bl. a. dørlukning været drøftet. Der kan vi også være enige i, at det kan ikke være helt ubetinget, men at der kan være situationer, hvor det vil være det bedste.

Angående det om at udsørge den voldsramte om tidligere seksuel adfærd, kan det i enkelte tilfælde måske være nødvendigt, som flere har påpeget, men også dér synes vi, at det er vigtigt, at de radikale nævner det så tydeligt, sådan at man er opmærksom på det og derved prøver at gøre det på den bedst mulige måde.

Med hensyn til advokatbistand har man jo lige lavet en lov om det; med hensyn til spørgsmålet om en bisidder, som de radikale nu nævner, kan vi måske også vente og se, hvordan det kommer til at virke med den lov, man har vedtaget. Jeg synes, at det er udmærket, at det alligevel nævnes, og jeg synes, at det tit er sådan, at en voldsramt måske ikke altid ved, hvilken hjælp vedkommende kan få. Derfor er det vigtigt at pege på, at man muligvis kunne have en bisidder med.

Spørgsmålet om, at den sigtede ikke skal være til stede under vidneafhøring, synes jeg også det er vigtigt at der gøres opmærksom på. Men selvfølgelig kommer der hele tiden det ind, at det ikke alene er offerets, men også voldsmandens retssikkerhed, der skal bevares. Jeg har ikke på fornemmelsen, at der i de forskellige partier har været den store uenighed, men at man alle sammen gerne vil arbejde på, at vi får de bedst mulige lovforslag ud af det. Det håber jeg at vi også fra retsforbundets side kan bidrage til.

Første næstformand (Enggaard):

Ordføreren vedrørende forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov (L 180) og forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje (L 168), hr. Bernhard Baunsgaard, har ordet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil først på den radikale gruppes vegne sige nogle ord om det lovforslag, som justitsministeren har fremsat. Jeg vil sige tak,

[Bernhard Baunsgaard]

fordi justitsministeriet har handlet så hurtigt. Jeg tror ikke, jeg tidligere har bemærket et ministerium, der har været så hurtigt til at tage konsekvensen af en betænkning, der er kommet. Æren må naturligvis deles mellem den tidligere og den nuværende justitsminister, men det bliver det bestemt ikke mindre rosværdigt af. Jeg er meget tilfreds med, at man har handlet så hurtigt, og jeg kan på den radikale gruppes vegne tilsige, at vi vil være positive over for de forslag til lovændringer, som ministeren har fremsat.

Jeg vil gerne i anledning også af nogle af de øvrige ordføreres bemærkninger om værdien af indespærring og straf sige – det var bl. a. hr. Wilhjelm, der var inde på det, men andre har også talt om det – at det nok var rosværdigt eller godt, hvis der kom en skærpelse af strafferammen. Jeg vil gerne have lov til i den forbindelse at fremhæve tre forhold.

Der er for det første spørgsmålet, om netop indespærringen virker afskrækkende generelt. Vi ved ikke så forfærdelig meget om, hvorvidt indespærring virker afskrækkende på de folk, som ikke begår overtrædelser, der straffes med indespærring. Den almindelige opfattelse er jo, at det virker afskrækkende, men vi ved ikke noget om det, men man kan vel sige, som det er sagt af en klog mand engang, at når vi ikke ved noget om det, så tror vi på det.

Det næste er jo så spørgsmålet, om indespærring virker forbedrende på den, der bliver spærret inde. Om dette forhold kan man jo sige, at det ved vi til gengæld en forfærdelig masse om. Alle undersøgelser siger, at det er ikke forbedrende for den, der har begået en overtrædelse, at blive spærret inde. Men alle disse undersøgelser kasserer vi i vid udstrækning og siger: vi tror på, at det hjælper.

Der er nok et tredje forhold, der skal frem, når vi drøfter dette, og det må man ikke undervurdere og heller ikke overvurdere, når vi som lovgivere skal overveje, hvad det er, vi skal gøre. Det er jo, at de borgere, som ikke begår overtrædelser, ønsker, at det på en eller anden måde bliver fremhævet, at de er bedre end de andre. Det er en følelse, som jeg meget gerne vil understrege, for at jeg ikke bliver misforstået her, at jeg også – og slet ikke så sjældent – har grebet mig selv i at have: når man nu ikke må gøre et eller andet og jeg ikke gør det, og andre gør det,

så er jeg bedre end dem, der gør det. Det vil jeg gerne have understreget. Jeg har altså ikke på den måde sagt, at jeg er spor anderledes, men vi er nok nødt til at tage denne ting med i betragtning ved udformningen af vore love.

Må jeg derefter sige tak for den modtagelse, de to radikale forslag har fået, først til ministeren for den positive indstilling, ministeren havde til hensigten med vore forslag. Jeg vil gerne understrege, at vi naturligvis fra radikal side er parat til at drøfte formuleringer i udvalget, og vi håber, at de principper, som jeg omtalte i min tale i dag, kan komme frelst gennem behandlingen.

Jeg vil dernæst gerne sige tak til ordførerne. Det er første gang, at jeg er i den situation, at jeg kan sige tak til samtlige ordførere, når jeg fremsætter forslag. Den, der var mindst imødekommende, var vel ordføreren for kristeligt folkeparti, men jeg vil gerne fremhæve, at også ordføreren for kristeligt folkeparti anerkendte de principper og de tanker, der har ligget bag. Jeg håber også, at det lykkes for os at blive enige med kristeligt folkeparti, når vi skal til behandlingen i udvalget. Ellers synes jeg næsten ikke, jeg kan fremhæve nogle enkelte af ordførerne frem for de andre, det ville være urimeligt.

Måtte jeg omkring de enkelte punkter, der har været rejst heroppe, tage et enkelt forhold frem. Det er spørgsmålet om offeret, voldtægtsofferets tidligere seksuelle adfærd. Jeg vil gerne understrege, at min indstilling er den, at det ikke kan være relevant, hvad hun eller, hvis det er en mand, det går ud over, han tidligere har gjort. De har drøftet det samme i Norge, og dér har man anført i indstillingen om disse ting, at dette, at man spørger om de tidligere seksuelle forhold hos et offer, ville svare til, hvis en borger var blevet overfaldet og havde været udsat for grov legemsbeskadigelse, om man så havde spurgt og undersøgt, om vedkommende selv tidligere havde været medlem af en karateklub.

Jeg synes, det er en rigtig betragtning. Jeg vil også fremhæve de norske undersøgelser, for jeg tror, at disse norske undersøgelser i vid udstrækning også gælder for Danmark. Man har undersøgt i 80 tilfælde, hvad der egentlig er sket under retssagerne. Det viser sig, at man i 10 gange så mange tilfælde har undersøgt offerets tidligere seksuelle adfærd, som man har undersøgt forbryderens eller

[Bernhard Baunsgaard]

den antagede forbryders seksuelle adfærd. Det stammer, tror jeg helt bestemt, fra en gammel og forkert opfattelse af dette forhold. Jeg tror, at det ville være rigtigt i en overgangstid, indtil vi når helt til vejs ende og virkelig betragter den, der har været udsat for voldtægt, som et offer, om vi kunne understrege, at man ikke bør undersøge offerets tidligere seksuelle adfærd. Men jeg er også på dette punkt parat til at forhandle.

Må jeg så sige om dette med at behandle homoseksuelle og heteroseksuelle ens, at forskellen må jo også være en reminiscens, et levn, fra tidligere tider, hvor mænd var store og stærke og derfor var i stand til at modsætte sig noget, som de ikke ønskede, mens kvinder var små og svage. Men sådan er det jo ikke. Nogle mænd er store og stærke og kan gennemtvinge ved fysisk vold, hvad de vil, eller hindre, at noget sker. Andre mænd er som nogle kvinder små og svage. Det skal vi nok tage hensyn til, når vi skriver vor straffelov.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Det har jo været en ualmindelig harmonisk måde at slutte ugen på. Jeg synes også, som ordføreren for de radikale sagde, at det har været en dag, der har været præget af megen enighed og ikke blot som så ofte om målene, men også, og det er jo det, der ikke så sjældent er det afgørende, om midlerne. Det har naturligvis glædet mig meget. Jeg skal sige tak for den generelt positive modtagelse af regeringens forslag og så knytte enkelte kommentarer til ordførernes indlæg.

Fru Nathalie Lind, men også andre, bl. a. hr. Hagen Hagensen, rejste spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en mildnelse af straffene, om det er det, der er hensigten med det foreliggende lovforslag.

I den anledning skal jeg sige, at der ikke tilsigtes nogen ændring af det gældende strafudmålingsniveau for så vidt angår voldtægt, og det er specielt fremhævet i de almindelige bemærkninger pkt. 7. Denne udtalelse i de almindelige bemærkninger støtter sig bl. a. på straffelovrådets udtalelser i betænkningen, udtalelserne på side 49, hvor der står:

»Et normalmaksimum på 6 års fængsel vil på papiret indebære en skærpelse for de tilfælde, som i dag henføres under § 217, men som efter rådets forslag for fremtiden vil

skulle henføres under § 216. Det skal imidlertid understreges, at rådet ikke herved tilsigter en almindelig skærpelse af kursen ved strafudmålingen i de omhandlede tilfælde. Det kan nok tænkes, at straffen i nogle tilfælde vil ligge lidt højere end de hidtil anvendte, når forhold af en vis grovhed skal placeres rigtigt inden for det reaktionsmønster, der gælder for sager efter § 216. Men flertallet af de tilfælde, der vil blive henført under § 216 i stedet for § 217, vil formentlig udmålingsmæssigt blive bedømt som hidtil.«

Jeg skal også bemærke, at lovforslaget indebærer, at det hidtidige strafmaksimum på 10 års fængsel for voldtægt efter § 216 jo fastholdes. Strafmaksimum vil være det samme. Det samme gælder, og det siger jeg specielt i anledning af den sag fra Jylland, som hr. Hagen Hagensen og vist en eller to af de øvrige ordførere berørte, også for at nævne, at strafferammen på 10 års fængsel for tilfælde, hvor gerningsmanden har skaffet sig samleje med et barn under 15 år ved tvang eller på en anden måde, som er beskrevet i § 222, at dette strafmaksimum, som vi har i dag, på 10 års fængsel bevares. Der er altså ikke tale om, at der er nogen, der her i dag foreslår nedsættelse på et område, der dækker den forbrydelse, der var beskrevet i dagspressen i går. Jeg skal ikke i øvrigt kommentere den konkrete sag, naturligvis. Der kan jo også blive tale om, at der måske bliver taget stilling til straffen ved en senere instans.

I øvrigt ønskede fru Nathalie Lind det klart påpeget, at der er tale om en ajourføring af praksis, når vi har diskuteret strafferammen i dag, og det kan jeg bekræfte. Jeg synes også, at den undersøgelse, som er overordentlig grundig, som straffelovrådet har foretaget af den gældende udmåling af de forskellige kategorier af forbrydelser, der er tale om her, klart illustrerer, at der er et behov for en justering af den karakter, som der lægges op til. Der er ikke tale om et ønske om at skabe afsmittende virkning. Hvis man kan præcisere de ting, som fru Nathalie Lind nævnte på en eller anden måde under det fremtidige arbejde, er vi naturligvis villige til at medvirke hertil.

Jeg skal i øvrigt sige, når vi nu taler strafferammer, at straffelovrådet for øjeblikket er ved at foretage en almindelig gennemgang af straffelovens strafferammer. Det sker bl. a., og det har også ligget i et par af indlæggene,

[Justitsministeren]

fordi der har været en vis fornemmelse af, at der er nogen ting her, vi måske bedømmer relativt hårdere end andre ting, inden for områder, hvor en sådan relativt hårdere bedømmelse i dag ikke forekommer rimelig. Jeg tror, der i dag er en udbredt forståelse for, et indtryk af, at legemskrænkelser, at vold, er alvorligere end rent økonomiske lovovertrædelser. Det præger ikke straffeloven, og det præger heller ikke praksis, og det kan ikke præge praksis, når det ikke præger straffeloven. Der tror jeg bl. a., at det er væsentligt, at vi får dette arbejde, som er i gang, gennemført, således at vi kan se på relationerne mellem de forskellige straffe. Med hensyn til det læge element, som også har været drøftet, hvad der jo er naturligt, fordi det er en væsentlig konsekvens af forslaget, så er der jo i betænkningen anført forskellige begrundelser for det, der nu foreslås, nemlig sænkning af strafferammen for visse typer af forbrydelser med den konsekvens, at nævningsbehandling ikke længere skal finde sted.

Det er jo sjældent, tror jeg, at man kan sige, at straffelovrådet udtrykker sig så kritisk i forhold til retsvæsenet, som når det drejer sig om den gældende behandling af visse forbrydelser i nævningeting, og her specielt altså voldtægt. Straffelovrådet finder klart, at de undersøgelser, der er gennemført, har vist, at den behandling, der i øjeblikket er tale om, er utilfredsstillende. Jeg behøver ikke her gå ind på de enkelte grunde til denne konklusion fra straffelovrådets side, men det er det, der er konklusionen, og det er også den væsentlige baggrund for forslaget.

En anden baggrund er naturligvis den, at da vi indførte nævningetingsbehandling, var det hensigten, som det også er fremhævet, at nævningeting, dette store og tunge apparat, skulle anvendes over for virkelig grove lovovertrædelser. Her må vi konstatere, at som f. eks. røverier har udviklet sig, er der ofte tale om noget, hvor også bankpersonale en gang imellem trækker på smilebåndet. Det kan være en beruset, der dårligt kan gå derfra – det er i og for sig ikke noget at smile ad, men altså når man tænker på det i forhold til wild west-historier og røverierne, som vi har set dér, en anden type røverier i hvert fald – og der kan være andre situationer, hvor det hele virker så utilrettelagt og med et så ringe forsæt, at der ikke er tale om en forbrydelse af den grovhed, som man

havde tænkt på, da man skabte nævningeinstitutionen. Det er også en af grundene til, at man kommer med det forslag, som vi diskuterer i dag.

Men i øvrigt vil jeg gerne understrege det, som også er sket i fremsættelsestalen, at man jo kan – og jeg vil umiddelbart også tro, at man bør – styrke det læge element derved, at man ændrer sammensætningen af domsmændsretten, for så vidt angår landsretsbehandling.

Det har i den forbindelse været fremhævet, at der jo er den fordel ved nævningetinget, at det kun er én behandling, og så er det hele overstået. Den kan måske være lidt barsk, men det er dog kun én behandling. Det kan i visse situationer være en fordel, men man kan da også godt sige, at dette, at offeret og gerningsmanden kun har muligheden for behandling i én instans, også kan siges at være uheldigt. Det kan være, at der træffes en gal afgørelse, som kan virke urimelig for offeret, som kan virke urimelig for gerningsmanden, og så er der altså i de fleste tilfælde ikke noget at gøre. Så der er både fordele og ulemper ved dette, at nævningeinstansbehandlingen er behandling i én instans.

Fru Nathalie Lind sagde, at det afgørende i den forbindelse må være, hvad der tjener offeret og tiltalte bedst, og det er vi enige om. Det er det, vi må prøve at finde frem til. Fru Nathalie Lind spurgte om nævningetingsbehandlingen af § 191-sager, altså narkotikasager. Jeg er klar over, at politiet er betænkelig ved nævningebehandling i disse sager, specielt fordi de kan være så komplicerede. Det kan være svært for nævningetingene at overskue disse sager på grund af disse sagers karakter. Jeg har ikke fået nogen direkte henvendelser om ændringer her, men selvfølgelig må vi lægge vægt på, at beviserne jo skal være i orden.

Det kan ikke være sådan, at man afskaffer nævningeting, fordi nævningetingene stiller strenge krav til beviserne, hvis det er rimeligt at stille strenge krav. Naturligvis skal man stille strenge krav, når det er alvorlige forbrydelser, det drejer sig om, hvad enten det nu er voldtægt eller narkoforbrydelser. Strenge krav skal stilles, men det må ikke være sådan, at vi har en behandling for domstole og her nævningeting, hvis det virker urimeligt af de grunde, som jeg har nævnt.

[Justitsministeren]

Hr. Hagen Hagensen var inde på, og det var hr. Wilhjelm også, spørgsmålet om, hvorvidt man kunne skelne mellem grader af voldtægt. Jeg fik det indtryk af hr. Hagen Hagensens indlæg, at hr. Hagen Hagensen i det hele taget mente, at man ikke burde skelne mellem normale og grovere forbrydelser inden for de enkelte kategorier, men det er formentlig et fejlagtigt indtryk, jeg har fået, for det gør man jo i dag, f. eks. inden for røveri, dér har man én strafferamme for »normalt« røveri og én for røveri under skærpende omstændigheder. Så det er domstolene altså vant til at operere med. Men jeg er da enig i bemærkningerne om, at det kan måske føles generende, specielt i disse sager.

Jeg vil gerne gentage det, som nogle af ordførerne har sagt, at vi her taler om ganske specielle sager, fordi der er et offer, der kommer i en helt anden situation, end ofre normalt gør. Her kan det måske, således som hr. Wilhjelm gjorde det, være rimeligt at spørge, om det er en krænkelse for et offer, hvis man siger: ja men dette var voldtægt, men det var ikke en særlig grov voldtægt. Det kan måske føles urimeligt i nogle tilfælde.

Ikke desto mindre er det jo en kendsgerning, at der er nogle former for voldtægt, der er grovere end andre. Måske skulle man bruge et andet ordvalg, måske skulle man prøve at afgrænse de grovere tilfælde på en anden måde. Der er en af de instanser, der er blevet hørt, der har foreslået, at man brugte udtrykket voldtægt i forbindelse med mishandling i stedet for. Det kan godt være, det er mere velegnet, det kan vi drøfte i retsudvalget. Det vil i hvert fald ikke kunne efterlade nogen form for krænkelse, hvis det var det kriterium, man anvendte, i stedet for det, som er foreslået.

Hr. Knud Lind spurgte om, hvorvidt straffelovrådet var enig i min positive holdning til de radikales forslag om ændring af § 225. Jeg kan sige, at det er straffelovrådet. Straffelovrådet har været hørt underhånden og har tilsluttet sig forslaget med de bemærkninger, jeg kom med, og rigsadvokaten har tilsluttet sig straffelovrådets vurdering.

Fru Ebba Strange, men også fru Nathalie Lind nævnte, at det var beklageligt – og det gjorde man vel med udgangspunkt i udtalelsen fra Dansk Kvindesamfund – at der ikke sidder kvinder i straffelovrådet. Den opfordring, jeg ved den lejlighed så har fået til at

overveje dette, og den opfordring, jeg også fik i henvendelsen fra Dansk Kvindesamfund, gør naturligvis, at jeg vil være opmærksom på spørgsmålet. Det havde jeg naturligvis været alligevel, men nu vil jeg være ekstra opmærksom på det.

Men når man ser på sammensætningen, som jo ikke er sådan helt tilfældig, er det jo svært at finde en kvindelig rigsadvokat eller en kvindelig præident for en landsret eller en kvindelig juridisk professor, hvis man nu vil have sådan nogle siddende, men der er da andre medlemmer også, og jeg har da bemærket, at der er et betydelig større udvalg af kvinder inden for forskellige chefposter, også inden for retsvæsenet, end der var for bare ti år siden, så jeg tror, at når et skifte kommer på tale inden for nogle af disse hverv, skulle der være udsigt til, at det ønske, der er fremført, vil kunne imødekommes.

Fru Ebba Strange nævnte også tvivlen om disse stk. 2'ere og de skærpende omstændigheder. Det har jeg kort berørt.

Med hensyn til ægteskabet og udnyttelsen inden for ægteskabet tror jeg ikke, det er en særlig praktisk paragraf, men det kan da godt se ud måske, som om den er lidt urimelig. Jeg kan nu også godt nævne tilfælde, hvor det havde været urimeligt, hvis den ikke havde været der, ville jeg tro. Den er lidt svær, men jeg tror ikke, den har den helt store betydning, men lad os kigge på i udvalget også, om den har det.

Så spurgte fru Birgith Mogensen, om man kunne udelukke, at der nu blev stillet skærpede krav til beviserne, når der skal dømmes efter § 216, altså den rigtige voldtægtsparagraf, i stedet for efter § 217. Det kan man naturligvis ikke udelukke, fordi, som jeg var inde på før, man må gå ud fra, selv om det sådan set ikke følger af lovens system, at jo hårdere straf der kan blive tale om, jo stærkere krav stiller man til beviserne. Det kunne jeg tænke mig rent psykologisk. Altså efter lovens system skal der være bevis i alle tilfælde naturligvis. Det kan ikke udelukkes. Men så må man sige, at så er det prisen for at få voldtægt betegnet som voldtægt og straffet som voldtægt. Jeg kan i hvert fald ikke give nogen garanti for, at det ikke udelukkes. På den anden side tror jeg ikke, at det vil få nogen større betydning i praksis, men en garanti mener jeg ikke man kan give.

[Justitsministeren]

Hr. Wilhjelm's spørgsmål, således som jeg har opfattet dem, tror jeg jeg har kommenteret i forbindelse med den tidligere gennemgang, som jeg foretog i anledning af andre ordførertaler. Det gælder både spørgsmålet om udskillelse af særlig grove tilfælde, og det gælder spørgsmålet om fordele eller ulemper ved, at man kun kan få en sag behandlet i én instans, når det drejer sig om sager for nævningeting.

Hr. Poul H. Møller nævnte, at antallet af røverier var steget voldsomt, og det kunne selvfølgelig godt give anledning til betænkeligheder, hvis man kom med et forslag om en egentlig mildnelse af straffen, men det er der ikke tale om her. Der er tale om, at der måske, når man sætter maksimum ned fra 16 til 10, kan blive en vis form for graduering i et større omfang end før, men en egentlig mildnelse er ikke tilsigtet med forslaget.

Men også til hr. Poul H. Møller vil jeg sige, at røverierne, som nok er vokset i antal, har, som jeg kort berørte det før, fået en noget anden karakter, og det er også en af grundene til, at dette forslag er kommet frem.

Så skal jeg kun slutte af med en enkelt bemærkning til hr. Bernhard Baunsgaard vedrørende forslaget om forbud mod afhøring af voldtægtsofre, for så vidt angår voldtægtsofferets tidligere seksuelle adfærd. Jeg kender ikke alle de norske udtalelser, men jeg ved, hvad resultatet er blevet i Norge. Det er blevet, at man har sagt i et forslag til ændring af den norske retsplejelov, at bevisførelse om et vidnes vandel eller for at styrke eller svække et vidnes troværdighed i almindelighed kun må finde sted på den måde og i den udstrækning, som retten tillader det. Dette gælder også bevisførelsen om et vidnes – herunder altså også et voldtægtsoffers – tidligere seksuelle adfærd. En sådan bevisførelse bør nægtes, når den ikke antages at være af væsentlig betydning. Det er det afgørende. Den må nægtes, hvis den ikke kan antages at være af væsentlig betydning. Men må den antages at være af væsentlig betydning for sagens opklaring – for ikke at begå justitsmord kort sagt – så må den altså være tilladt. Det er det, jeg har sagt, at så langt tror jeg også godt vi kan gå i Danmark, men ikke til det absolutte forbud.

Jeg vil endnu en gang sige tak for regeringsforslagets positive modtagelse, og jeg ser frem til dets videre behandling i udvalget.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Det skal da også kun blive en kort bemærkning. Det var justitsministeren, der nævnedes, at man ville se på ved udnævnelse af nogle af dem, der skulle være med i straffelovrådet, at der ikke var nogen kvinder. I henhold til ligestillingsloven går jeg ud fra, at det er ansøgerens kvalifikationer og ikke den pågældendes køn, der er det afgørende.

Nathalie Lind (V):

Jeg skal ikke gå dybere ind i spørgsmålet om kvinders repræsentation. Jeg forstod, at ministeren havde en positiv vilje til at finde en løsning, men det, jeg tager ordet for, er, at der blev sagt, at der var en revision i gang med hensyn til strafferammer, og at vores straffelov ikke fuldt ud afspejler det synspunkt, at forbrydelser mod legemet, altså voldsforbrydelser el. lign. og også voldtægt, egentlig burde bedømmes langt alvorligere end økonomiske forbrydelser. Det er jeg helt enig i, at det må vi se på, når vi får det til sin tid. Men når ministeren alligevel mener – og det ved jeg godt at straffelovrådet også gør – at man godt kan sætte straffen for de, man kan sige ukvalificerede voldtægtstilfælde eller voldtægtstilfælde, der ikke er kombineret med noget andet som mishandling, ned til 6 år, er det jo, fordi straffelovrådet skriver, at 6 år vil normalt være fuldt tilstrækkeligt med henblik på langt de fleste sager om overtrædelse af § 216. Det står på side 48 og fortsætter på side 49:

»Det kan betragtes som sikkert, at udmålingen regelmæssigt vil ligge inden for den laveste tredjedel af denne strafferamme.«

Det er det, jeg ikke bryder mig om, for at sige det, som det er. Jeg betragter voldtægt som en så alvorlig forbrydelse, at det ikke kan være målet at sige, at normalt skal det ligge inden for 2 år. Det er derfor, jeg tager ordet rent principielt.

Og så fik jeg altså ikke svar fra ministeren på mit spørgsmål, men vi kan måske også først få oplysningerne nærmere i udvalget, en helt ajourført statistik, så vi kan se, hvordan det ligger gennem de senere år, hvordan ud-

[Nathalie Lind]

viklingen har været i strafudmålingen, og om ministeren, hvis der i folketinget er en forståelse for, at man måske er kommet ned på for lavt et niveau for specielt disse forbrydelser, ville være interesseret i at tage en samtale med rigsadvokaten med henblik på, at nogle sager kunne blive indbragt for højesteret, således at man ligesom med andre voldssager kunne få lagt et rigtigere niveau.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg er naturligvis klar over af hensyn til alle de kolleger, der er til stede her denne eftermiddag, at vi ikke skal bestræbe os på at bruge hele eftermiddagen, vi skal jo se at komme hjem, men alligevel, forholdet er jo det, at vi skal have sagt enkelte ting under en førstebehandling, som må blive stående.

Når justitsministeren henviser til straffelovrådets bedømmelse af forholdene og på grundlag heraf også har fremsat forslag, der stort set går ud på en halvering af strafferammens maksimum i det, man vil kalde for normaltilfælde, så må man have lov til at understrege, at det er netop det forhold, at man i øjeblikket på grundlag af de strafferammer, der er videre end dem, man nu vil mene skulle komme igennem, har en udmålingspraksis, som vi nok er en del der finder ikke er tilstrækkelig. Fru Nathalie Lind pegede netop på enkelte ting, som straffelovrådet havde sagt, og jeg vil godt have lov til at gå en lille smule videre på side 49 med at citere:

»Straffelovrådet har overvejet, om det ville være forsvarligt at foretage en generel nedsættelse af strafmaksimum for voldtægt fra 10 til 6 års fængsel. Det må dog anses for rigtigst, at der i § 216 bevares en mulighed for i grove tilfælde at udmåle straf inden for et maksimum af 10 års fængsel. Det kan ikke udelukkes, der vil kunne forekomme enkeltstående sager, hvor der er behov for en straf på 6 års fængsel eller derover.«

Og så vil jeg gerne slutte citatet her, men lige netop nævne det forhold, at når man udtaler sig på den måde fra straffelovrådet, og når ministeren fremsætter et forslag, hvor strafferammerne går ned, kan det vel ikke undgås, at det fremover kan komme til at virke yderligere sænkende på strafudmålingsniveauet, og det skal understreges, at det er aldeles ikke hensigten med de alvorlige lovovertrædelser, der er tale om her. Jeg finder,

at der er grund til at understrege, at det må være lovgivningsmagten, der uanset den ekspertise, som straffelovrådet har, må fastlægge rammerne og sige, at inden for disse vil vi have dømt, og det må være op til domstolene i de konkrete tilfælde inden for en for mig gerne vid strafferamme at finde den rette straf.

Jeg skal til udvalgsarbejdet gemme en nærmere udredning af det, jeg fremkom med her under mit første indlæg om, i hvilket omfang der kan være tale om, når man opdeler sagerne, at nå frem til det rette resultat. Jeg finder altså, at der ikke er grund til at dele strafferammerne som foreslået.

Poul H. Møller (KrF):

Blot ganske kort i anledning af de bemærkninger, justitsministeren havde til mig med hensyn til mine betænkeligheder ved nedsættelse af strafferammen for røverier. Der bliver jo i realiteten tale om en nedsættelse, fordi strafferammen går helt op til 16 år for øjeblikket i relation til de mange alvorlige bankrøverier og andre røverier, vi har haft, med anvendelse af skydevåben.

Nu nævner justitsministeren disse tilfælde, som jo er meget, meget få, hvor en beruset mand er kommet ind og har forsøgt at lave en parodi på et bankrøveri, og hvor man næsten har skullet holde hånden med revolveren i, fordi han ikke selv var i stand til at løfte hånden så højt. Det er klart, at den slags tilfælde kan man ikke tage alvorligt, og de er vel heller ikke blevet bedømt særlig alvorligt rent strafmæssigt bagefter, fordi manden ikke har været rigtig klar over, hvad han egentlig foretog sig. Men det er jo de få eksempler.

Vi har derimod mange, mange eksempler på disse meget alvorlige røverier. Et røveri er i sig selv en alvorlig ting; uanset om man bagefter bliver klar over, at det var en attrap, han anvendte og ikke en skarpladt pistol, er det en alvorlig forbrydelse og skal ses som sådan.

Jeg deler hr. Hagen Hagensens betænkeligheder ved at nedsætte strafferammen inden for sådan et område, også i relation til det, som er anført i bemærkningerne, at der inden for en 4 års periode, hvor man har en strafferamme på op til 16 år, i 90 pct. af tilfældene er idømt mildere straffe end 3 års

[Poul H. Møller]

fængsel. Jeg er betænkelig derved, fordi jeg også er bange for, at en nedsættelse af strafferammen vil kunne bevirke en ændring i domspraksis, således at man siger: nå, vi har altså hidtil gået på disse straffe, men nu sætter folkettinget strafferammen yderligere ned, så vil vi også sætte vor bedømmelse anderledes, således at vi går ned på endnu lavere straffe. Det er dér, mine betænkeligheder ligger.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Jeg kan berolige hr. Knud Lind med, at der absolut udelukkende vil blive taget rent saglige kriterier i anvendelse, når man skal udpege medlemmer af straffelovrådet. Men blandt saglige kriterier kan også indgå spørgsmål om en bred repræsentation af forskellige kredse, og hvis man står over for et valg mellem tre lige kvalificerede, der alle sammen repræsenterer noget af betydning for straffelovrådets arbejde, og den ene er en kvinde, kan jeg ikke udelukke, at man burde tage kvinden i den situation.

Med hensyn til fru Nathalie Linds spørgsmål om revision af strafsanktionerne skal jeg sige, at straffelovrådet er blevet bedt om at se på dette spørgsmål, men har endnu ikke haft mulighed for at tage det op; det er altså ikke noget, der ligger sådan lige for. Det kommer forhåbentlig om nogen tid, men det bliver altså ikke, går jeg ud fra, i dette kalenderår, at man bliver færdig, og formentlig ikke engang til næste år. Det er noget, man vil arbejde med, når man får tidsmæssig mulighed for det, men i øjeblikket er det andre opgaver, man er i færd med at løse.

Med hensyn til en ajourføring af statistikken skal jeg sige, at fru Nathalie Lind naturligvis kender statistikken i betænkningen, og jeg skal få undersøgt, om vi kan ajourføre den, når retsudvalget skal til at gå i gang med sit arbejde.

Med hensyn til spørgsmålet om at få en prøvesag indbragt for højesteret, altså spørgsmålet om, hvorvidt strafudmålingen er for lille i nogle af disse tilfælde, har jeg egentlig ikke bemærket tidligere, at man har beklaget sig over selve straffens størrelse. Det er ikke så meget det, der har været afgørende i debatten omkring voldtægt, det er andre problemer, vi har diskuteret i dag, ikke så meget selve straffens størrelse.

Men får vi på fornemmelsen, at der i modstrid med, hvad der har været hensigten i folkettinget, er anvendt straffe, som er i strid med intentionerne, bør det naturligvis overvejes, om man, således som man gjorde det for almindelig volds vedkommende, bør tage en prøvesag vedrørende dette. Men som sagt, jeg har ikke nogen erfaringer selv, og ingen andre har forebragt mig nogen erfaringer i denne retning.

Med hensyn til hr. Hagen Hagensens udtalelser om strafmaksimum for røveri kan jeg sådan set kun gentage det, jeg sagde før, nemlig at når man ser på praksis, er den af en sådan karakter, at 16 år som maksimum ikke virker rimeligt i dag. Men jeg må også sige til hr. Hagen Hagensen, at vi har jo § 88 i straffeloven, og det betyder, at hvis der er særlig grove tilfælde af gentagelser, vil man kunne lægge halvdelen til det maksimum på 10 år, som foreslås.

Når man ser på den statistik, som er i betænkningen, den, som vi vil prøve at ajourføre efter fru Nathalie Linds ønske, må man også sige, at der er et ganske stort spillerum mellem de straffe, der idømmes i dag, og så dem, der bliver mulighed for efter forslaget.

Jeg har f.eks. voldtægtsstraffene i tankerne, hvor det viser sig, at inden for de sidste adskillige år er der kun i to tilfælde idømt 6 år for voldtægt og ikke noget derover. Men strafferammen er stadig væk, også efter forslaget, 10 år og kan oven i købet forhøjes med 50 pct. i særlig voldsomme, grove tilfælde.

Jeg tror derfor ikke – det fremgår også af bemærkningerne – at der er tale om nogen som helst form for skred her i retning af hverken strengere eller mildere straffe. Der er tale om ajourføringer på andre områder, og det væsentlige for domstolene, når de skal se på, om man skal ændre udmålingen, er jo også, hvad der står i bemærkningerne til lovforslaget, hvad der siges her fra folketingets talerstol, og hvad der kommer til at stå i betænkningen fra retsudvalget. Og da vil vi være opmærksomme på det problem, som hr. Hagen Hagensen og fru Nathalie Lind især har rejst.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Registrering af knallerter)
[Af Svend Erik Hovmand (V) m.fl.]
(Lovforslag nr. L 173. Fremsat 10/2 81).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ole Espersen):

Spørgsmålet om registrering af knallerter har vi tidligere flere gange beskæftiget os med her i folketinget, senest var det i 1978 på basis af et forslag, der var fremsat også dengang af partiet venstre. Vi gav i retsudvalget udtryk for en positiv holdning til dette spørgsmål, og det var jeg selv med til. Vi mente ikke dengang, at vi kunne indføre en registrering på det grundlag, vi havde. Vi ønskede, at der skulle foretages nogle undersøgelser først, og derfor blev der i justitsministeriet på basis bl.a. af betænkningen fra retsudvalget nedsat en arbejdsgruppe til at kigge nærmere på spørgsmålet.

Denne arbejdsgruppe har udarbejdet en redegørelse, der var færdig i sommeren 1979. Arbejdsgruppen foreslår, hvis en registreringsordning skal gennemføres, at den henlægges til centralregisteret for motorkøretøjer. Det har været diskuteret, om man ikke skulle henlægge registreringsordningen til forsikringselskaber, hvor knallerterne jo i forvejen skal være forsikret, men det kan ikke lade sig gøre. Forsikringselskaberne har afvist at deltage heri, ikke på grund af modvilje mod selve forslaget eller modvilje mod at bistå os, men fordi man arbejder med sådanne administrative systemer, at det simpelt hen ikke kan lade sig gøre; bl.a. er der nogle,

der har EDB, og nogle, der ikke har det, så det kan altså ikke lade sig gøre. Hertil kommer så, at der er 50 forskellige forsikringselskaber, der i øjeblikket tegner disse forsikringer, så det ville blive uoverskueligt vanskeligt, hvis det skulle være disse selskaber, der stod for registreringerne.

Det er ikke muligt at optage knallerterne i det eksisterende centralregister for motorkøretøjer. Der ville simpelt hen blive overbelastet, bryde sammen. Det er 12 år gammelt og er i og for sig for ringe til blot at løse de opgaver, som skal løses med dette centralregister i dag, så det kan heller ikke lade sig gøre. Derfor foreslår arbejdsgruppen, at hvis en knallertregistrering skal gennemføres, må det ske ved, at der oprettes et selvstændigt nyt knallertregister. Man anfører dog, at det bedste ville være at etablere et nyt centralmotorkøretøjsregister helt generelt, som så også fik til opgave at påtage sig registreringen af knallerter, hvis folketinget beslutter, at de skal registreres.

Vi arbejder i øjeblikket, må jeg sige i forbindelse med dette forslag, selv om det ikke har noget direkte med det at gøre, i justitsministeriet med mulighederne for at få udskiftet det centrale motorkøretøjsregister af de grunde, som jeg nævnte før, men det er ganske bekosteligt, og vi har endnu ikke nogen bevillingsmæssig mulighed for at etablere et nyt centralregister for motorkøretøjer.

Under disse omstændigheder må vi sige, at det vil være uhensigtsmæssigt at etablere et selvstændigt knallertregister på dette tidspunkt. Det er vores opfattelse, at skal man have et knallertregister, bør det være en del af et centralt motorkøretøjsregister af driftsmæssige og af andre grunde, og derfor vil det være forkert nu at etablere et selvstændigt knallertregister. Men hermed har jeg ikke taget stilling til, om der overhovedet bør etableres et register. Jeg har kun hermed sagt, at skal det ske, vil det være forkert at gøre det uden i sammenhæng med det centrale motorkøretøjsregister, således som vi forhåbentlig får etableret det i ny form i løbet af en rimelig tid.

Men arbejdsgruppen giver udtryk for, at værdien af at registrere knallerter ikke vil svare til de forventninger, man har stillet, af forskellige grunde.

Knallertkørere er jo ofte ganske unge mennesker, der ikke er særlig omhyggelige